



YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ

Fen-Edebiyat Fakültesi

Türk Dili Ve Edebiyatı Bölümü

MEZUNİYET ÇALIŞMASI

Her yönüyle DENİZLİ

Hazırlayan: Fazilet ZOR-970315

Danışman:Dç.Dr.Bülent YORULMAZ

Haziran – 2001

LEFKOŞA





ÖNSÖZ

Yakın Doğu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde yapmış olduğum bu mezuniyet çalışması ,Ege'nin incisi,efeler diyarı Denizli'yi turizm,tarih,ekonomik ve kültürel faaliyetleri bakımından daha iyi tanımaktan ve sizlere de tanıtmaktan son derece kıvanç duymaktayım.

Hazırlamış olduğum bu mezuniyet çalışmamda,bulacağınız eksikliklerden dolayı affınıza sığınırım.

Mezuniyet çalışmamda yol gösteren ve dört yıllık eğitim süresince üzerimden desteğini ve yardımlarını esirgemeyen Sn.Doç.Dr. Bülent YORULMAZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Denizli'de yapmış olduğum araştırmalarımda maddi ve manevi desteğini esirgemeyen Babam Hasan ZOR'a,Denizli Gazetesi yayın sahibi Ekrem ZİNGAL'e ve araştırmacı yazar Şükrü Tekin KAPLAN'a ,Denizli Ticaret Odasına ,Sanayici İşadamları Derneğine teşekkürüborç bilirim.Ayrıca mezuniyet çalışma yardımcı olan Hüseyin Bedri KESKİN'e şükranlarımı sunarım.

Saygılarımla

Fazilet ZOR

Lefkoşa

Haziran-2001

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

1-Kapak	
2-Önsöz	
3-İçindekiler	
4-İç Kapak	1
5-İlçeler -Harita	2
6-Acıpayam	3-4
7-Akköy	5
8-Babadağ	6-7
9-Baklan	8
10-Bekilli	9
11-Beyağaç	10-11
12- Bozkurt	12-13
13-Buldan	14
14-Çal	15-16
15-Çameli	17-18
16-Çardak	19-20
17-Çivril	21-22
18-Güney	23
19-Honaz	24-25
20-Kale	26
21-Sarayköy	27-28
22-Serinhisar	29-30
23-Tavas	31-32
24-Turizm Antik Kentler ve Ören Yerleri	33
25-Hierapolis Antik Kenti Tiyatrosu	34
26-Pamukkale Travertenleri	36-37
27-Tarihi Kalıntılar	37-42
28-Milli Eğitim	43-45
29-Pamukkale	46-48
30-İl Özel İdaresi	49
31-Sağlık	50-51
32-Ulaşım	52
32-Doğal Yapı	53
32-Denizli İli Nüfusunun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri	53-54
33-Ekonomik Açıdan Tarihi Gelişim	56-58
34-Tekstil Sanayi	58-60
35-Kültür ve Turizm	61-63

DENİZLİ



Bayramyeri Senti (1935)

[Tarihçe - [Ekonomik Sektörler](#) - [Eğitim](#) - [Kültür](#) - [Turizm](#) - [İlçeler](#)]

İLÇELER



ACIPAYAM
AKKÖY
BABADAĞ
BAKLAN
BEĞİLLİ
BEYAĞAC
BOZKURT
BULdan
ÇAL

ÇARDAK
ÇAMELİ
ÇİVRİL
GÜNEY
HONAZ
KALE
SARAYKÖY
SERİNHİSAR
TAVAS

ACIPAYAM

Tarihçe :

Eski çağlarda İndos vadisi olarak bilinen bölge; sırasıyla Hititler, İonlar, Akalar, Frigler, Lidyalılar, Persler, Hellenler ve Roma İmparatorlukları'nın egemenliği altında kalmıştır.

1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'ya gelen göçmen Türk boylarından Oğuz kafilesinin Avşar oymağına bağlı Karaağaç Baba yönetimindeki bir kol, bu bölgeye gelerek Eşeler Dağı ve Elmadağ eteklerine yerleşmiştir.



Kütahya'da hükümdarlığını sürdüren Germiyanogulları Beyliği, bereketli Acipayam Ovasını ele geçirmek amacıyla uzun süren savaşlar yapmıştır. Bu savaşlar sonucunda yöre, önce Hamitoğulları daha sonra Germiyanogulları Beyliği'ne ve sonra da Osmanlılar'a bağlanmıştır.

Sultan Bayezid'in Timur'a yenilmesi sonucu Osmanlılar'ın zayıflaması ile bölge tekrar Germiyanogulları'na geçmiştir. Germiyanogulları'ndan hoşnut olmayan bölge halkı Hamitoğulları'na bağlanmak isteğiyle başkaldırmıştır. Bu nedenle bir süre bölge halkı Asi Karaağaç olarak anılmaya başlamıştır. Kısa bir süre Karamanogulları'nın eline geçen bölge, 1429'da ikinci kez Osmanlılar'ın egemenliğine girmiştir. Daha sonra Isparta Sancağı'na bağlanmış, Isparta Sancağı'nda Karaağaç Bölgesi olması nedeniyle adı Garbikaraağaç olarak değiştirilmiştir.

Burdur'un sancak olması nedeniyle de bölge Burdur Sancağı'na bağlanmış; 1870 tarihli Osmanlı idari Nizamesi ile ilçe kurulmasına karar verilmiş ve Denizli Sancağı'na bağlanmıştır. 1871 yılında da ilçe teşkilatı kurulmuştur.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Acipayam, 1700 km² yüzölçümü ile Denizli ilinin en büyük ilçesidir. Deniz seviyesinden yüksekliği 950 m'dir. İlçe Anadolu yarımadasının güneybatısında Ege Bölgesi'nin güneydoğusunda yer almaktadır. Ege Bölgesinden Akdeniz Bölgesi'ne geçiş noktasında olan ilçe; doğusunda Burdur iline bağlı Tefenni, Yeşilova, Gölhisar, Çavdır ilçesi; batısında Tavas; kuzeyinde Serinhisar ve Çardak; güneyinde ise Çameli ve Köyceğiz ilçeleri ile sınırı bulunmaktadır.

Acipayam, Ege Bölgesi'nden Akdeniz Bölgesi'ne geçiş noktasında olması nedeniyle çok değişken iklim özelliklerine sahiptir. Kuzey kısımlarında Göller bölgesi iklim özellikleri, güneye inildikçe Akdeniz iklim özellikleri ve bu iklim özellikleri sonucu kar yağışlarının bol olduğu kış yaşandığı gibi, ılıman bir kış yaşandığı da görülmektedir.

Bitki örtüsü bakımından Ege, İç Anadolu ve Akdeniz bölgeleri arasında bir geçiş noktasını

oluşturur ve güneye inildikçe Akdeniz, doğuya gidildikçe İç Anadolu Bölgesi'nin bitki örtüsü özellikleri görülmektedir.

Ova genelde düz ve verimli olup, kısmen sulanabilmektedir. Burdur il sınırları içinde yapılmakta olan Yapraklı ve Belkaya barajlarından su taşıyacak olan su kanallarının yapımı tamamlandığında ovanın tamamına yakın bir bölümü sulanabilecektir. Toplam tarım arazisi 413.260 dekar olup, 95.600 dekarlık kısmında sulu tarım yapılmaktadır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 10.749, kasaba ve köylerin nüfusu 57.623 dür.

Ekonomik Durum :

İlçe merkezi ve kasabalarda, el sanatları ve ticaret tarımsal üretime göre daha yoğundur. Tekstil sektörünün gelişmesi yeni iş imkanlarını da ortaya çıkarmıştır. Ana merkezleri Denizli'de olan bazı tekstil firmaları, Acıpayam'da konfeksiyon atölyeleri açmaya başlamışlardır. Köylerde ise tarla tarımı yanında, kültür ırkı büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır.

Geçmişte pamuk ve tütün işçiliği için ilçe dışına çıkışlar çoğunlukta, bu oran bugün yok denecek kadar azalmıştır. Ancak orman köyü olan bazı köylerde pamuk işçiliği ve tuzlaya giden işçiler de bulunmaktadır.

Acıpayam'daki selüloz fabrikasında, sanayi ürünlerinin ara maddesi olan selüloz üretimi yapılmakta, ayrıca havlu dokuması üreten bir tekstil fabrikası ile bir deri ve tabkhane işletmesi bulunmaktadır.

İlçe merkezine yakın Mevlütler köyü ve Karaismailler köyünde faaliyet gösteren maden işletmelerinde krom madeni çıkarılmakta, büyük bir bölümü yurt dışına ihraç edilmektedir.

Acıpayam Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi : Sanayi potansiyeli yeterli olan Acıpayam ilçesinde, Bakanlığın kredi desteğiyle 117 ortak, 117 işyeri, sosyal tesisler ve idari binalardan oluşan sanayi sitesi altyapıları tamamlanarak hizmete açılmıştır.

Yeşilyuva Ayakkabıcılar Sitesi Yapı Kooperatifi : Acıpayam ilçesine bağlı Yeşilyuva kasabasının en önemli geçim kaynağı, babadan oğula geçen ve çok eskilere dayanan küçük el sanatlarının bir kolu olan ayakkabıcılık mesleğidir.

Yatağan-Küçük Sanayi Sitesi Yapı Kooperatifi :

Sanayi potansiyeli yeterli olan Acıpayam ilçesinin Yatağan kasabasında 70 işyeri ve sosyal tesislerden oluşacak K.S.S.Yapı Kooperatifi 1994 yılında kurulmuş, kamulaştırma çalışmalarına başlanmıştır.

Sulanabilir arazide başta pancar, baklagiller, havuç, mısır, anason yetiştirilirken; bazı yerleşim yerlerinde, kıraç arazide tütün üretimi önemli yer tutar. Tahıllar ise en çok ekilen ürünlerdir.



AKKÖY

Tarihçe :

1877-1885 yıllarında Osmanlı-Rus savaşı zamanında Kafkasya'dan bir grup Dağıstanlı Türk göç ederek ilçenin batı kısmında bulunan bölgeye (Günümüzdeki adıyla Oğuz Mahallesi) yerleşmiştir. Zamanın Padişahı Sultan Abdülaziz'in adından esinlenerek Aziziye Mahallesi denilmiştir.

Daha sonra Sultan II. Abdülhamit zamanında göç eden bir grup Kafkas göçmeni, ilçenin doğu kısmına (Günümüzdeki adıyla Sami Türel Mahallesi) yerleşmiş ve Sultaniye Mahallesi oluşturmuşlardır. İlçe 1930-1935 yıllarına kadar iki mahalle olarak gelişimini sürdürmüştür. Daha sonra iki mahalle birleşerek Akköy adını almıştır. 1971 yılına kadar köy olan Akköy, 01.06.1971 tarihinde kasaba olmuş ve belediye fiilen göreve başlamıştır. Akköy, 1991 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla ilçe statüsü kazanmıştır.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Denizli'ye 23 km mesafede olan Akköy'ün kuzeyinde Buldan ve güneydoğusunda Çal, batısında Sarayköy, güneyinde Denizli ile çevrilidir.

1997 nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 2961, kasaba ve köylerin nüfusu 3189'dur.

Ekonomik Durumu :

İlçenin turistik bölge olması nedeniyle, geleceğe dönük yatırımlar yapılmaktadır. Kaymakamlık ve belediyenin girişimleriyle ev halıcılığı ve ev pansiyonculuğunu geliştirme faaliyetleri sürdürülmektedir.

Ayrıca ilçe halkı tarım ve hayvancılık yaparak geçimlerini sağlamaktadır. İlçenin iklim özelliğine göre pamuk, buğday, zeytin ve pancar yetiştirilmekte, besicilik de son yıllarda gelişme göstermiştir.

İlçede sportif faaliyetlere ağırlık verilmekte, geleneksel hale gelen yağlı güreşlerin yanısıra futbol turnuvası ve masa tenisi turnuvası her yıl düzenlenmektedir.

BABADAĞ

Tarihçe :

İlçede yerleşim 1386 yılında Oğuz Türkleri'nden bir yörük aşiretinin, şimdiki Babadağ'ın 3 km kuzeydoğusundaki Oğuzlar köyüne yerleşmesiyle başlar ve daha sonra ilçenin 4 km doğusundaki Yeniköy'e ve günümüzdeki yerine yerleşim gerçekleşir. İlçenin ilk adı Beşikkaya, zamanla Kadıköy'e dönüşmüştür. Posta işlemlerinde İstanbul Kadıköy ile isim benzerliği sorunları yüzünden 1935 yılında nahiye müdürünün teklifi ve belediye meclisinin kararıyla, eteğine kurulduğu Babadağ'ın ismini almıştır. I.Dünya Savaşı sonrasında düşman işgaline uğramayan ilçe, Sivas Kongresi'ne üye göndermiş, Kurtuluş Savaşı'nda milis kuvvetlerine asker ve malzeme



yardımında bulunmuştur. Taş döşeli dar sokakları, tarihi pitoresk yamaç evleri ve konakları ile Babadağ 1879'da büyük bir yangın geçirmiş, bugünkü birçok ev o yangından sonra yapılmıştır. 1932 yangınında Gazi ve Fevzi Paşa Mahalleleri, 1944 yangınında ise Gündoğdu Mahallesi neredeyse tümüyle yanmıştır. 1877 yılında belediye olan Babadağ, Sarayköy'e bağlı bir nahiyeysen 1988 yılında kendisine bağlı 10 köy ile ilçe statüsünü almıştır. Altındere köyünün merkeze bağlanmasıyla köy sayısı dokuz olmuştur.

Göçebe şeklinde Babadağ'a yerleşen yörükler, çobanlıkla ve koyun yünleriyle başlayan dokumacılığı, yıllar sonra sanayiinin ve ulaşımın gelişmesiyle pamuklu dokumaya dönüştürmüştür. Her evde ağaç tezgahlarda dokunan hambez sayesinde ekonomi canlanmıştır. 1940'lı 1950'li yıllar, Babadağ'ın en hareketli ve en bereketli yılları olarak bilinir. Çünkü o yıllarda Türkiye'de, sadece birkaç devlet fabrikası hambez üretirken Babadağ'da kurulan salı pazarları bu ihtiyacı büyük oranda karşılıyordu. Babadağ esnafı yurdun her tarafından gelen tüccarlara hizmet ettiğinden, Babadağ'da kültür, diğer ilçelere göre daha iyi durumdaydı.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Babadağ ilçesi il merkezinin kuzeybatısında, Sarayköy ilçesinin 15 km. güneyinde, Babadağ'ın eteklerine kurulmuş yaklaşık 6000 nüfuslu bir ilçedir.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 5194, köylerin nüfusu 3463'dür.

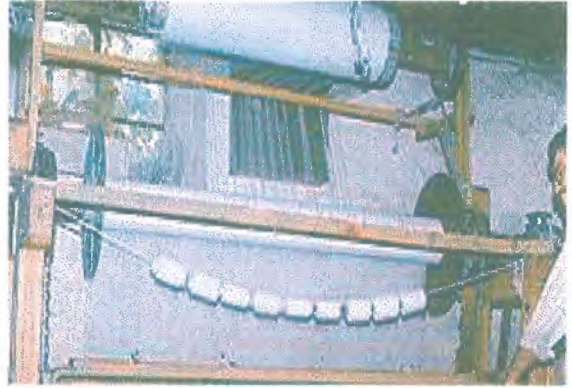
Ekonomik Durum :

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de dokumacılık, Babadağ ekonomisindeki en önemli yeri oluşturur. Yaklaşık 700 yıllık bir geçmişi olan dokumacılık, 1965'den sonra el tezgahlarından yarı otomatige, 1985'den sonra da tam otomatik tezgahlara geçerek sürekli canlılığını korumuştur. Günümüzde Babadağ'da dokunan ürünler arasında hambez, pike, kaneviçe, havlu,

çarşaf ve çocuk bezi başta gelmektedir. Özel sektör, özellikle dokumacılık üzerine yatırımlarını yapmaktadır.

İlçenin doğal yapısı tarıma elverişli değildir. Düşük olan nüfus yoğunluğunun çoğu dokumacılıkla uğraştığından, tarım ve hayvancılık ek bir faaliyet olarak yapılır ve bu faaliyet halkın geçim kaynağı değildir. Tamamı iç tüketime yönelik olmak üzere meyvecilik de yapılmaktadır. İlçedeki toplam tarım alanı 3315 hektardır. Tarım alanlarının %20'si makinal tarıma elverişli, %80'i hayvan gücüyle işlenebilir niteliktedir. Toprağın yapısı yem bitkileri ve kavunculuğa uygundur. Sulanabilir arazi az miktarda olup, kuru tarım yapılmaktadır. Yetiştirilen ürünler arasında hububat ağırlıktadır. Sulu tarım yapılabilen yerlerde taze fasulye, börülce, domates, soğan, salatalık, sulama olmayan yerlerde buğday, arpa, nohut yetiştirilir. Kestane ağırlıklı olmak üzere ceviz, elma, kiraz, zeytin, üzüm gibi meyveler de yetiştirilmektedir. Civar kesimlerde özel mülkiyete ait olan 30.000 yabancı kestanelikler aşılansarak bir gelir kaynağı yaratma yoluna gidilmekte ve özel bir girişimci tarafından Yeniköy sınırları içinde memba suyu dolum tesisleri kurulma aşamasındadır. İlçe ticareti dokuma üzerine kurulmuştur. Dokuma hammaddesi olan iplik ilçe dışından temin edilir. İlçe halkı genellikle fason dokumacılık yapar. Babadağ ilçesinden doğrudan ihracat yapılmamaktadır. Ancak Denizli ve İstanbul'da tekstil ihracatı yapan firmaların birçoğu Babadağlı olup, işletmelerini genişletmek amacıyla Babadağ'ın dışına çıkmışlardır. Bu firmaların halen Babadağ'la ilişkileri devam etmekte, Babadağ'lı dokumacılara fason mal dokutmaktadırlar.

İlçede el tezgahlarıyla başlayıp yarı otomatik tezgahlarla devam eden dokuma sanayii, tam otomatik tezgahlarla gelişimini sürdürmektedir. 5000 civarında yarı otomatik tezgah, 1996 yılı başı itibariyle 159 civarında tam otomatik tezgah bulunmakta ve bu sayı gün geçtikçe artmaktadır. İlçe genelinde, haftada 150 tonun üzerinde iplik işlenmektedir. İlçe içinde işletmelerini genişletmek; otomatik tezgaha geçmek isteyenler için, yapılaşma gücünü nedeniyle uygun atölyeler bulmak sorun olmaktadır. 1. ve 2. sanayi bölgeleri hızla gelişmekte, 3. sanayi açma hazırlıkları sürdürülmektedir.



BAKLAN

Tarihçe :

İlçenin kesin kuruluş tarihi bilinmemekle beraber, tahminen 1200 yıllarında Anadolu Selçuklu Devleti zamanında, Horasan Beyleri'nden Abdi Bey, oymağı ile Baklan ovasında ilk yerleşimi kurmuştur. Baklan Arapça'da zahire anlamına geldiğinden ovaya, Baklan denilmiştir. Daha sonra Anadolu Selçuklu Uç Beyleri'nden Hüsametdin Bey (Dede) gelerek buraya yerleşmiştir. Çarpışmalar sonucunda ölen Hüsametdin Bey için bugün hala ayakta duran türbe inşa edilmiştir. Bundan sonra ilçeye Dede'nin adından dolayı Dedeköy denilmiştir.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Beşparmak dağının batı eteğinde kurulmuş olan Baklan'ın doğusunda Dazkırı ilçesi, batısında Çal, kuzeyinde Bekilli ve Çivril, güneyde Bozkurt ilçeleri bulunmaktadır. Denizli iline 60 km uzaklıktadır. 950 m'lik rakımı ile bölgenin en yüksek yerleşim birimidir. İlçeye bağlı bütün köyler Baklan ovasındadır.

Büyük Menderes akarsuyu ilçe sınırlarından geçmektedir. En büyük ovası Baklan ovası, en yüksek dağı 1307 m yüksekliğindeki Beşparmak dağıdır. İlçe, İç Anadolu yayla iklimi (kışın soğuk ve yağışlı yazın serin ve kurak) hakimdir.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 3405, kasaba ve köylerin nüfusu 6138'dir.

Ekonomik Durum :

İlçe merkezi, kasaba ve köylerinde iş ve çalışma hayatı genel olarak tarıma dayalıdır. Sanayi kuruluşu yoktur. Halk genelde kendi arazilerinde çalışmakta, ancak arazinin susuz olması nedeniyle istenilen ürün alınamamaktaydı. Baklan ovasında yapılmakta olan toprak ıslah çalışmaları, sulama kanalı ve kanaletlerin devreye girmesiyle, ilçe ve köylerinde yeni ve bereketli bir dönem başlamaktadır.

Baklan ovasının tamamının sulanmasıyla birlikte, hem Denizli hem de Ege Bölgesi'nin çok büyük tarımsal potansiyelini ekonomik olarak değerlendirme imkanı bulacağı, çeşitli uzmanlarca ifade edilmektedir.

BEKİLLİ

Tarihçe :

1176 Miryakefalon Savaşı'ndan sonra Süleyman Şah'ın uç beylerinden Yahya ve Bekir Beyler tarafından Türk egemenliğine katılmıştır. Bundan dolayı ilçenin bir mahallesi Yahyalar adını almıştır, Bekir Bey'in adı da ilçeye verilerek, Bekirli denilmiş ve daha sonra ilçenin adı halk arasında Bekilli olarak söylene gelmiştir. Bekilli, Osmanlılar döneminde önce Afyonkarahisar Sancağı'na bağlı bir köy iken daha sonrada İzmir ve Denizli iline bağlanmıştır. 1910 yılında da bucak olarak Denizli ili Çal ilçesine bağlı kalmış. 1987'de çıkarılan 3392 sayılı kanun ile

ilçe olmuş ve 09.08.1988 tarihinde teşkilatlanmasını tamamlamıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarında, İzmir'in işgalinden iki ay sonra, Bekilli de işgal edilmiş ve toplam 18 aylık bir işgalden sonra, 30 Ağustos 1922 günü bağımsızlığına kavuşmuştur.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

İlçe merkezinin Denizli'ye uzaklığı 86 km'dir. Toplam yüzölçümü 375 km², rakım 850 m'dir. Denizli'ye 108 km mesafede olan Bekilli'nin güneyinde Uşak ili, kuzeyinde Çal, doğusunda Çivril, güneydoğusunda Güney ilçesi bulunmaktadır. İlçe merkezi ve köylerin arazisi engebeli bir yapıya sahip olup, sulanmadığı için verim alınamamaktadır. Tarıma en elverişli arazi kesimi Çoğuşlı ve Yeşiloba köyleri civarında bulunan Medele ovasıdır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 6098, köylerin nüfusu 7709'dur.

Ekonomik Durum :

İlçe merkezi, kasaba ve köylerinde çalışma hayatı genel olarak tarıma dayalıdır. İlçenin en önemli sanayi kuruluşları; sirke, pekmez, şarap imalathaneleridir. Küçük çapta un değirmenleri ve demir doğrama atölyeleri ile tamir atölyelerinden oluşur. İlçede mermer, asbest, manganez, grafit, talk, vermikolit, gayenit yabarıt madenlerine ait yataklar bulunmaktadır. Bunlardan Çoğuşlı, Deşdemir ve Köseli köyleri civarındaki bazı mermer ocakları işletilmektedir. 40 civarında kültür mantarı üreticisi vardır.

BEYAĞAÇ



Tarihçe :

İlçe, tarım ve hayvancılığa elverişli arazi yapısı ile eski çağlardan itibaren yerleşime açık bir yöre olmuştur. Osmanlı Padişahları'ndan III. Ahmet kızı Mihrişah Sultana, Beyağaç ve havalisinin çeyiz hediyesi olarak vermiş, buranın geliri ise Mihrişah Sultan tarafından Medine'ye vakfedilmiştir. Burası Osmanlılar döneminde ve Cumhuriyetin ilk yıllarında Sazak köyüne bağlı mahalle iken, yakınına Sarıyer adı altında bir köy kurulmuş, daha sonra Sarıyer ile Eskere köyleri birleşerek Beyağaç adını almıştır.

06 Haziran 1972 tarihinde Belediye olarak teşkilatlanmış olan Beyağaç, 20.05.1990 tarihinde ve 3644 sayılı kanun gereğince ilçe olmuştur. 05.08.1991 tarihinde Kale ilçesinden ayrılıp fiilen ilçe olarak faaliyete geçmiştir.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Beyağaç ilçesi, il merkezine 94 km uzaklıkta olup, ilin güneyinde yer almaktadır. Doğusunda Acıpayam ve Çameli, batısında Kale, kuzeyinde Tavas ve güneyinde Muğla ve Köyceğiz ilçeleri ile çevrili olan Beyağaç ilçesi, Eskere ovası namıyla verimli bir ova üzerinde kurulmuş olup, ilçenin rakımı 650 dir. Bu ovanın içinden geçerek Muğla sınırlarına ulaşan Akçay ilçedeki tek akarsudur.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 2637, köylerinin nüfusu 5136'dır.

Ekonomik Durum :

İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. 3500 hektarlık toplam tarım arazisi, ilçe yüzölçümünün %18.08'ini oluşturmaktadır. İlçenin en önemli geçim kaynağını tütün üreticiliği oluşturmaktadır. Çok azda olsa tütün yanında buğday, arpa, mısır ve karpuz yetiştirilmektedir.

İlçede Uzunoluk Köyü sınırları içerisinde bulunan ve bir maden şirketi tarafından işletilen krom işletmesi bulunmakta ve burada yaklaşık 100 işçi çalışmaktadır. Çıkarılan krom madeni Fethiye'den ihraç edilmektedir. İlçede Orman Ürünleri Sanayii dalında faaliyet gösteren kereste ve doğrama işletmesi de bulunmaktadır.

İlçede yapımı tamamlanmış olan 5 milyon m³ su kapasiteli Eşenler sulama göleti bulunmaktadır. Beyağaç ovasını sulamaya yönelik kanallarının yapımı tamamlandığında, ilçede kuru tarım yerini sulu tarıma bırakacaktır.

Beyağaç sahip olduğu doğal güzellikleriyle gelecekte önemli bir turizm merkezi olma yolunda

umut vadetmektedir. Beyağaç ilçesi Eskere Orman İşletme Müdürlüğü sorumluluk alanı içerisinde kalan ve Kartalgölü adı ile bilinen bölgede, yaşları 1265'i bulan görülmeye değer tabiat harikası karaçamlar bulunmaktadır. Eşine az rastlanan bu ağaçlar anıt ağaç statüsüne alınmış, bölge ise Tabiat Parkı Koruma alanı olarak ilan edilmiştir.

Sandraz dağının zirvesinde bulunan ve bir krater gölü olan Kartal gölü, kendisine özgü güzelliği ve çevresindeki anıt ağaçlarla birlikte önemli sayılabilecek bir ziyaretçi akınına uğramaktadır.

Her yıl Ağustos ayının son perşembe günü Kartal gölünde, Eren şenliği düzenlenmekte ve bütün ilçe halkı Kartal gölüne gelerek, geleneksel niteliği olan bu şenliğe katılmaktadır.

BOZKURT

Tarihçe :

Halk arasında 93 harbi diye bilinen 1876-1877 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında, Balkanlardan göç eden Türkler tarafından 1876 yılında Hambat ovasında kurulmuştur.

Hambat adı Selçuklularca kurulan Han-Abat Kervansarayı'ndan gelmektedir. Kurulduğu yıldan 1955 yılına kadar köy statüsünde bulunan Bozkurt, 1955 yılında bucak, 1956 yılında ise belediye olmuştur. 09.05.1990 tarihinde kabul edilen ve 20.05.1990 tarihinde yürürlüğe giren 3644 sayılı kanun ile ilçe olmuştur.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Bozkurt ilçesi, Denizli ilinin doğusunda yer alır. Denizli'ye uzaklığı 52 km'dir. İlçenin doğusunda Denizli iline bağlı Çardak ilçesi, batısında Honaz ilçesi güneyinde Acıpayam ilçesi, kuzeyinde Baklan ve Çal ilçeleri ile kuzeydoğusunda Afyon iline bağlı Dazkırı ilçesi ile komşudur. Denizden yüksekliği 866 m'dir. Topraklarının büyük bir bölümü Hambat ovası içindedir. Yüzölçümü 400 km²'dir. İlçede, Akdeniz ile İç Ege iklimi arasında bir geçiş iklimi görülür. Genelde yazları sıcak ve kurak, Kışları soğuk ve yağışlı geçer.

1997,yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 3566, kasaba ve köylerinin nüfusu 8584'dür.

Ekonomik Durum :

İlçe halkının çoğu tarım ile uğraşmaktadır. İlçede sulama imkanı olmadığından kuru tarım yapılmaktadır. İlçeye bağlı sadece Cumalı ve Tutluca köylerinde sulama için faaliyetler tamamlanmıştır. Arpa, buğday, kimyon ve tütün başlıca tarım ürünleridir. Bağcılık ise çok az yapılmaktadır.

Sanayi yatırımları olarak; hambez dokuma fabrikası, halı imalat ve turizme yönelik pazarlanması ve 4 adet tekstil ve konfeksiyon atölyeri bulunmaktadır.

Bozkurt orman alanlarının iyileştirilmesi projesi içinde 150 hektar alan devlet tarafından ağaçlandırılmıştır.

Tarihçe :

Halk arasında 93 harbi diye bilinen 1876-1877 Osmanlı-Rus Savaşı sırasında, Balkanlardan

göç eden Türkler tarafından 1876 yılında Hambat ovasında kurulmuştur.

Hambat adı Selçuklularca kurulan Han-Abat Kervansarayı'ndan gelmektedir. Kurulduğu yıldan 1955 yılına kadar köy statüsünde bulunan Bozkurt, 1955 yılında bucak, 1956 yılında ise belediye olmuştur. 09.05.1990 tarihinde kabul edilen ve 20.05.1990 tarihinde yürürlüğe giren 3644 sayılı kanun ile ilçe olmuştur.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Bozkurt ilçesi, Denizli ilinin doğusunda yer alır. Denizli'ye uzaklığı 52 km'dir. İlçenin doğusunda Denizli iline bağlı Çardak ilçesi, batısında Honaz ilçesi güneyinde Acıpayam ilçesi, kuzeyinde Baklan ve Çal ilçeleri ile kuzeydoğusunda Afyon iline bağlı Dazkırı ilçesi ile komşudur. Denizden yüksekliği 866 m'dir. Topraklarının büyük bir bölümü Hambat ovası içindedir. Yüzölçümü 400 km²'dir. İlçede, Akdeniz ile İç Ege iklimi arasında bir geçiş iklimi görülür. Genelde yazları sıcak ve kurak, Kışları soğuk ve yağışlı geçer.

1997,yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 3566, kasaba ve köylerinin nüfusu 8584'dür.

Ekonomik Durum :

İlçe halkının çoğu tarım ile uğraşmaktadır. İlçede sulama imkanı olmadığından kuru tarım yapılmaktadır. İlçeye bağlı sadece Cumalı ve Tutluca köylerinde sulama için faaliyetler tamamlanmıştır. Arpa, buğday, kimyon ve tütün başlıca tarım ürünleridir. Bağcılık ise çok az yapılmaktadır.

Sanayi yatırımları olarak; hambez dokuma fabrikası, halı imalat ve turizme yönelik pazarlanması ve 4 adet tekstil ve konfeksiyon atölyeri bulunmaktadır.

Bozkurt orman alanlarının iyileştirilmesi projesi içinde 150 hektar alan devlet tarafından ağaçlandırılmıştır.

BULDAN

Tarihçe :

Anadolu Selçuklu Devleti'nin göçmen Oğuz aşiretlerini Anadolu'ya sevk ve iskan ettirme uygulaması sonucu; Menderes akarsuyunu geçen bir kolun bugünkü Buldan yöresine 1215 yıllarında yerleştikleri tahmin edilmektedir. Buldan, 1779'da Aydın iline bağlı bucak, 1807 yıllarında yine Aydın'a bağlı ilçe olmuş, 1883 yılında Denizli sancağına ve Denizli'nin 1923'de il olması nedeni ile Denizli'ye bağlanmıştır.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

İlçe, Ege Bölgesi'nin iç kısmında yer almakta olup, doğuda Güney ilçesi, batıda Aydın iline bağlı Kuyucak, kuzeyde Manisa iline bağlı Sarıgöl, güneyde ise Sarayköy ile çevrilidir.

Yüzey şekilleri bakımından alçak ovalar ve platolar birbirini tamamlar. Arazinin tamamı denizden yüksektir. Buldan platosu alçalarak Sarayköy taban ovasına ulaşır. İlçenin diğer alanları dağ ve platolarla kaplıdır. İlçe merkezinin rakımı 690 m, yüzölçümü 518 km², ilçenin Denizli il merkezine mesafesi 46 km'dir. İlçe sınırları içerisinde Yayla gölü ve sulama amaçlı yaptırılan Derbent Baraj gölü bulunmaktadır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 12.787, kasaba ve köylerin nüfusu 13.393'dür.

Ekonomik Durum :

İlçenin ekonomisini yüzyıllardan beri aile ve atölye tipi dokumacılık oluşturmaktadır. Yöreye özgü desenli, renkli, simli, pamuklu, ipekli giysi ve mefruşatlar bğyğk bir üne sahiptir. İlçe merkezinde motorlu 3000 adet dokuma tezgahı, 30 adet el tezgahı, 1250 adet işleme makinası faaliyet göstermektedir. Burada üretilen sanayi değeri yüksek tekstil ürünleri, merkez ilçede çok sayıdaki toptan ve parakende mağazası ile büyük kent tekstil piyasalarında ilgi görmektedir.

İlçe merkezinde dokumacılığın yanısıra ove ve köylerde tarım, kırsal köylerde de hayvancılık iş ve çalışma hayatının temelini oluşturmaktadır.

ÇAL

Tarihçe :

Kaynaklara göre antik adı Mosyna olan ilçenin, bugünkü Dağmarmara köyüne yakın bir yerleşim olduğu belirtilmektedir. Bölgenin Türk hakimiyetine girmesinden sonra yöreye yerleşenlerin demircilikler uğraşması nedeniyle Demirci köy olarak adlandırılmıştır. Daha sonra ilçe ÇAL adını almıştır. Çal ilçesi, 1862 yılında İzmir'e bağlı bir ilçe olarak teşkilatlanmış ve 1923 yılında da Denizli'ye bağlanmıştır. Kurtuluş savaşında Çal, faal bir ilçe olmuştur. Müdafa-i Hukuk ve Reddi İlhak Kongresine (22 Mart 1919), Çal'dan Müftü İzzet Efendi: İstanbul'da 12 Şubat 1920'de toplanan son Osmanlı Mebusan Meclisine de, Denizli sancağını temsilen Çal'dan Emin Efendi katılmıştır.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Çal Anadolu yarımadasının batısında, Ege bölgesinin doğusunda Denizli'nin kuzeyinde çam bitki örtüsü ile kaplı bir ilçedir. İlçe merkeziyle birlikte, 7 kasabası ve 24 köyü bulunmaktadır.

Çal'da İç Anadolu iklimi görülür. Kışları soğuk, yağışlı ve uzun süreli, yazları ise serin ve kurak geçer. Rakım 850 m olan arazi dalgalı ve yüksektir. Büyük Menderes başlıca vadisi, Baklan ovası da yüksek bir ovadır ve Çivril ovası ile birlikte 92.000 hektarlık bir alanı kaplar. Çökelez dağı eteklerindeki Çakırlar yaylası en önemli yaylasıdır. Büyük Çökelez dağı, Çal ile Sarayköy ve Denizli arasında uzanır. Yüksekliği 1840 m'dir. Büyük Menderes üzerinde Çal-Güney sınırlarında Adıgüzeller adında bir baraj yapılmıştır. Büyük Menderes vadisi boyunca zakkum ve hayıt türleri saz ve hasır otu bitkileri yetişir. İlçenin batısında ise çam ormanları bulunmaktadır.

1997 genel nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 4952, kasaba ve köylerdeki nüfus 30.403'dür.

Ekonomik Durum :

İlçe nüfusunun büyük bir bölümü tarımla uğraşmaktadır. Üzüm, bamya, elma, tütün, sebze, tahıl, anason, haşhaş gibi ürünlerden elde edilen gelir halkın geçimini sağlar. Üretilen elma ve üzümün kış aylarında saklanması için Hançalar Kalkınma Kooperatifi'nin 1000 ton, Çal Belediyesi'nin 15000 ton, Süller Belediyesi'nin 500 tonluk soğuk hava depoları bulunmakta, bazı köy ve kasabalarda az miktarda halı ve kilim dokumacılığı yapılmaktadır.

Sanayi kuruluşu olarak Belevi köyü sınırı içinde Denizli Çimento Fabrikası, Akkent kasabasında meyve suyu ve konsantre fabrikası bulunmaktadır. Ayrıca 400 işçinin çalıştığı fason tekstil (havlu, bornoz) atölyesi de kurulmuştur.

Tarım arazilerinin yaklaşık %51'i bağ alanıdır. Genelde çekirdeksiz ve çekirdekli (Karaüzüm, çalkarası ve rezaki) üzüm üretilmektedir. Önceleri kuru üzüm olarak değerlendirilen ürün son yıllarda yaş üzüm olarak da pazarlanmakta ve ihraç edilmektedir. Bağcılık dışında zirai üretimde buğday, arpa, nohut ve anason üretimi yoğunluk taşımaktadır.

Sakızcılar köyünde 2, ilçe merkezinde de 2 adet olmak üzere toplam 4 adet alabalık üretim tesisi faaliyetini sürdürmektedir. Ayrıca Adıgüzeller barajında ve Büyük Menderes akarsuyunda balık avcılığı yapılmaktadır. İlçede ayrıca arıcılık gelişmektedir.

İlçe 34059 hektar ormanlık, 81063 hektar ormansız olmak üzere 115.122 hektar orman sahası mevcuttur. Çal Orman Bölge Şefliği yanında Baklan, Çivril ve İnceler bölge şefliğini de bünyesinde toplayan Çal Orman İşletme Müdürlüğü 1967 yılında kurulmuştur.

1935'li yıllardan itibaren yöre insanındaki ormancılık ve ağaç sevgisi, idarecilerinde teşvik ve desteği ile yaygınlık kazanmış, dönemin kaymakam ve belediye başkanının civardaki

ormanlardan sökülen çam fidanlarını törenle Gazi İlkokulu bahçesine dikmeleriyle, bugünkü Belediye Ormanı ve özel ormancılığın temeli atılmıştır.



Türkiye'nin ilk özel orman çalışması Çal ilçesinde yapılmıştır.



Tarım alanının %51'i bağ olan ilçede karaüzüm, çalkarası ve rezaki üzümü ünlüdür.

ÇAMELİ

Tarihçe :

Karamanoğulları'nın 1277 yılında Selçuklular'a yenilmesi sonucunda, bir kısım Karamanlılar batıya göç ederek buralardaki değişik alanlara yerleşmişlerdir. Burdur ve Denizli çevresinde rastladığımız Karaman, Karamanlı gibi isimlerin açıklaması bu gerçeğe dayanır. Bugünkü Çameli ilçesinin ilk adı Karaman olarak bilinir. XIV. yüzyılın başlarında Karaman, Menteşe Beyliğine bağlanmıştır. Cumhuriyet dönemine kadar ise Çameli, Köyceğiz'e bağlıyken, zamanla bazı esnafın Karaman'a yerleşmeleri nüfusun çoğalmasına neden olmuştur. İlk mescidin burada yapılması ve çevreden cuma namazını kılmak için buraya gelmesi nedeniyle buranın "Cumayanı" olarak adlandırıldığı bilinmektedir. Cumhuriyet döneminde çevrenin merkezi haline gelen Karaman, 1930'da nahiye olmuş ve ilk kez Marmaris ve Köyceğiz'e, 1932'de de Acıpayam'a bağlanmıştır. 1953'deki idari düzenlemeler sırasında Karaman ilçe merkezi olmuş, adı çevresindeki ormanlardan esinlenerek Çameli olarak değiştirilmiştir.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Çameli Denizli ilinin güneyinde bir ilçedir. Denizli'ye uzaklığı 113 km dir. Rakımı 750-2313 arasındadır. Çameli ilçesi Muğla ve Burdur illeri arasında; kuzeyinde Acıpayam, güneyinde Fethiye, doğuda Gölhisar ve batısında Köyceğiz ilçeleri ile çevrilidir.

İlçenin yüzölçümü 73.800 ha dır. Genellikle orman alanı içinde çok dağınık, biraz dalgalı, pek azda yayla karakterli bir araziye sahiptir.

Akdeniz dağ iklimi tipinde kışlar soğuk-yağışlı, yazlar sıcak ve kurak geçer, yağmurlar özellikle sonbahar Ekim ayında başlar ve Nisan ayına kadar devam eder. Kış aylarında yağışlar genellikle kar şeklinde gerçekleşir. Çameli'de Akdeniz bitki örtüsü yok denecek kadar azdır. Orman alanları Kızılcım, Karaçam, Ardıç ve Meşe ile kaplıdır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 3514, köylerin nüfusu 18.327'dir.

Ekonomik Durum :

İlçenin ekonomik durumu genelde zayıf olmakla birlikte, kendine özgü gelir kaynakları bölgede isim yapmıştır. Özellikle lezzeti ve pişkinliği ile ün yapan fasulyesi, cevizi, elması, balı tercih edilen ürünler arasındadır.

Ayrıca hayvancılıkta hızla gelişmekte, süt inekçiliği ve hayvan ürünleri ekonomik açıdan büyük katkı sağlamaktadır.

İlçenin özellikle Elmalı, Taşçılar ve Kirazlıyayla köylerinde alabalık üreticiliği hızla gelişmektedir. Adı geçen köyler, Dalaman çayının buz gibi kaynaklarına sahiptir. Bu nedenle 55 tane faal alabalık üretim tesisi vardır.

Ege Bölgesi'yle Akdeniz Bölgesi'nin kesiştiği noktada bulunan Çameli, kültür yönünden zengin bir ilçedir. Gireniz ve Teke yöresi folklörünün adeta sembolüdür. Tertemiz insanları, dağlarında boğaz havası çalan (gırtlak) çoban yörük kızları ile zeybek ve kırık oyun havalarını aynı anda oynayan gençleri görülmeye değerdir.

ÇARDAK

Tarihçe :

Çardak, Ortaçağda halkın geçimini hayvancılıkla sağladığı küçük bir köy idi. Maymun dağı eteğindeki köy halkı, hayvanlarını güneş sicağından korumak amacıyla; evlerin ön tarafına veya yan tarafına Çardak denilen gölgelikler yaparak önlem almaktaydı. Bu küçük Türkmen köyünün hemen güneyindeki kervan yolundan geçen diğer köylüler de, buraya "Çardaklı Köy" adını vermişlerdir. Bu isim yerli Türkmen halkı tarafından da benimsenmiş ve böylece köyün adı Çardak olarak kalmıştır.



Çardak, Selçuklular zamanında bir uç kalesi olarak, Selçuklular'ın savunma merkezi olmuştur. Çardak'taki HANABAT Kervansarayı'da o dönemde yapılmıştır.

Anadolu Beylikleri zamanında ise yöre, önce İnançoğulları'nın sonradan da Germiyanogulları'nın eline geçmiştir.

Germiyanogulları Beyliği, Osmanlı İmparatorluğu topraklarına Sultan Yıldırım Bayezit Han tarafından katılmıştır.

Timur, Ankara Savaşı'ndan sonra yöreyi ele geçirmiş, askerlerinin bir kısmı ilçede bulunan kervansarayda bir kaç yıl kalmışlardır. Timur'un tekrar doğuya çekilmesi ile yörede beylikler dönemi yeniden başlamış, fakat kısa sürmüştür. 1429 yılında tüm yöre Osmanlı İmparatorluğu'na katılarak Aydın Sancağı'na bağlanmıştır.

İdari bölümün yeniden düzenlendiği Cumhuriyet döneminde küçük bir köy olan Çardak sırası ile önce Dinar'a, Honaz ve daha sonrada Bozkır Buca'ğına bağlı kalmıştır. 1958 yılında ise Denizli iline bağlanan Çardak, 5 köy ve 2 kasabadan oluşan bir ilçedir.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Çardak, Denizli topraklarının doğusunda yer alır. Doğusunda Afyon'un Dazkırı ilçesi, batısında Bozkurt, kuzeyinde Çal, güneydoğusunda Başmakçı, güneyinde ise Burdur'un Yeşilova ilçesi ile çevrilidir. Yüzölçümü 400 km²'dir.

Güneyde Söğüt sıra dağları ile Kuzeyde Maymun dağları, Çaltı köyünün güneyinde bulunan

Kültü dağı arasında Hambat ovası yer alır. Yaklaşık 50.000 hektarlık bu ovada belirli ve sürekli bir akarsu yoktur. Ancak kuzeyinden çıkan kaynak sularının oluşturduğu dereler kapalı havza durumunda olan Acı göle dökülür. 1 veya 2 m derinliğindeki gölde canlı yaşamaz ve yazın büyük oranda suyunu kaybeder.

Acı gölden sodyum-sülfat hammaddesi elde edilmekte ve deterjan, kozmetik, cam boya ve deri sanayiinde kullanılarak ekonomik bir değer oluşturmaktadır.

Yazları sıcak ve kurak, kışları yumuşak geçen Subtropik iklimin etkisindedir. Yörede geçiş ikliminin hakim olması, Akdeniz bitki türleri ile sitep, İçanadolu bitki türlerinin yakınlaşmasını ortaya çıkarmıştır. Bunlar bozkır görünümlü tepe rolünde etkisi büyüktür.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe 10.906, kasaba ve köylerin nüfusu 6901'dir.

Ekonomik Durum :

Yörede tarım ve hayvancılık önemli ekonomik faaliyetlerdendir.

İlçede sığır yetiştiriciliği, modern tavukçuluk da ilçe ekonomisinde önem kazanmaktadır. İlçede bulunan süt toplama merkezi önemli bir gelir getiren tesis haline gelmiştir.

Başta arpa, buğday, ayçiçeği, haşhaş, şeker pancarı, anason, bağcılık, bahçe ziraatı yanında, son yıllarda Söğüt köyünde gül yetiştiriciliği denemeleride olumlu sonuçlar vermektedir. İlçe ve çevresinde yapılan sondajlarla yeraltı suyundan yararlanılarak daha verimli sulu tarım çalışmaları yapılmaktadır.



Çardak yakınlarındaki Acı Gölde sodyum-sülfat hammaddesi elde edilmektedir.

ÇİVRİL



Tarihçe :

MÖ 3000 yıllarına kadar tarihi uzanan Çivril'in çeşitli yerlerinde bu yıllara ait olduğu belirlenen "Arzava Beylikleri'nin" birçok eseri bulunmuştur. Bu tarihten sonra sırasıyla Frigler, Lidyalılar, Selevki Krallığı, Bergama Krallığı ve Romalılar görülür.

Selçuklular'ın Anadolu'ya yerleşmesiyle Çivril yöresinde Türk egemenliği başlamıştır. Çivril 1910-1911 yıllarında Afyon iline bağlı kaza iken 1925 yılında Denizli iline bağlı ilçe olmuştur.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

1499 km² yüzölçümü ile Denizli ilinin en büyük ilçesi durumundadır. Deniz seviyesinden 840 m ve Denizli-Uşak karayolu üzerinde il merkezine 96 km, Uşak iline 54 km uzaklıktadır. Doğusunda Sandıklı ve Dinar, batısında Karahallı (Uşak), Bekilli, Çal ve Baklan (Denizli), kuzeyinde Sivaslı (Uşak), ve Sandıklı (Afyon), güneyinde Dazkırı, Evciler (Afyon) ve Baklan (Denizli) ilçeleri bulunmaktadır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 13028, kasaba ve köylerinin nüfusu 48.549'dur.

Ekonomik Durum :

Ekonomisi 1960 yılı öncesinde tahıl, bağ, haşhaş ve az miktarda şeker pancarına dayanan ilçenin, 1960 yılından sonra DSİ ve Topraksu Hizmetlerinin gelmesiyle hareketli ve güçlü bir yapıya kavuşmuştur. Her türlü tarımsal ürünler ve hayvancılık yanısıra pancar, elmacılık, bağcılık, sebzeçilik ve su ürünleri önemli gelir kaynağını oluşturmaktadır.

70.000 hektar ziraata elverişli arazide tahıl, şekerpancarı, üzüm, elma üretimi, bunun yanında vişne, kiraz, şeftali gibi ekonomik değeri yüksek meyveler de yetiştirilmektedir.

Çivril-Baklan ovası sulaması adı altındaki sulama inşaatı devam etmekte olup, 3. kısım Baklan sol sahil sulama inşaatı bitmek üzeredir. 70.000 hektar ziraata elverişli arazinin 28.220 hektarlık kısmı sulanabilmektedir. Tüm inşaatın bitiminde sulanabilir arazi miktarı üç kat daha artacaktır.

Hayvancılığın da büyük önem taşıdığı ilçede 25.000 adet büyükbaş, 87.000 adet küçükbaş, 123.000 adet kanatlı hayvan mevcuttur. Suni ve tabi tohumlama çalışmalarıyla kültür ırkı hayvancılık geliştirilmektedir.

Işıklı Baraj gölünde yıllık 80-100 ton sazan balığı üretilmektedir. İlçede 3 adet su ürünleri kooperatifi, 4 adet küçük çapta un fabrikası, 3 adet küçük sanayi sitesi vardır.

22.316 hektarlık ormanlık alan mevcut olup, Akdağ serisinde geyik koruma alanı bulunmaktadır.

GÜNEY

Tarihçe :

Güney sınırları içerisinde MÖ 2500-2000 yıllarından beri yerleşim olduğu sanılmaktadır. Yazılı kaynaklara göre ilçe sınırları içerisinde Sala adlı büyük bir kentin bulunduğu tahmin edilmekte ancak, kentin yeri kesin olarak tespit edilememektedir. Bugünkü Güney ilçesinin kuzeydoğusunda, ya da Aşağıçeşme Höyüğü çevresinde olma ihtimali yüksektir. Bundan başka ilçe sınırları içerisinde onu aşkın tarihi yerleşim yeri saptanmıştır. Bulunan sikkeler, mimari yapı parçaları, mezarlar, keramikler ilçe tarihi hakkında yüzeysel de olsa belli dönemler için bilgi aydınlatmaktadır.



I Dünya Savaşı sonrasında Yunan işgaline uğramış, 3 Eylül 1922 tarihinde işgalden kurtulmuştur. İlçenin Karaağaçlı Mahallesi'ne yerleşenlerin sayısı zamanla artarak 1865 yılında Güney ilçesi bucak olmuş, önceleri Çal'a bağlı iken daha sonra Buldan'ın ilçe olmasıyla Buldan'a bağlanmıştır. 01.01.1948 yılında da ilçe olmuştur.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

İlçenin doğusunda Çal, batısında Buldan, kuzeyinde de Uşak-Eşme ve Güney il merkezinin köyleri ile çevrilidir. Rakımı 830, yüzölçümü 534 km²'dir. Topraklarının ortasından Menderes akarsuyu geçmektedir. Yer dağlık ve plato niteliğinde kısmi olarak ormanlarla kaplıdır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe 6594, köylerin nüfusu 7894'dür.

Ekonomik Durum :

İlçenin ekonomisi tarıma dayalıdır. Tütün, arpa, buğday, bağcılık bunların yanısıra antep fıstığı üretimi yapılmaktadır. İlçede modern usullerle üretim yapan, ürünlerin bir kısmını yurtdışına ihraç eden, özel bir şahsa ait şarap fabrikası da vardır. Modern hayvancılığı geliştirme çalışmaları da sürmektedir.

İlçenin 16 km doğusunda Büyük Menderes akarsuyu üzerinde bulunan Adıgüzel Barajı ve Hidroelektrik santrali inşaatı tamamlanmış ve şu anda elektrik üretimi yapılmaktadır. Adıgüzel Barajı, Türkiye'de işletmeye açılmış olan ve inşaat halindeki barajlar içerisinde, yükseklik olarak (temelden) 9. sırada, dolgu hacmi bakımından 11. sırada, yıllık enerji üretimi bakımından 20. sırada yer almaktadır.

Adıgüzel Barajı, Denizli ve Aydın illerindeki sulama alanlarına hizmet sunma yönünden, en büyük ve en önemli kilit tesisidir. İlçenin 5 km güneybatısında da Büyük Menderes akarsuyu üzerinde 1997 yılında inşaatına başlanan Cindere Barajı ve hidroelektrik santralinin yapımı da devam etmektedir. Cindere Barajından sulama ve kademe barajı olarak enerji üretilecektir. İlçenin güneyinde 5 km uzaklıkta Güney Şelalesi bulunmaktadır.

HONAZ

Tarihçe :

Honaz'ın ilk yerleşimi olarak bilinen Colossae antik kentine ait kalıntılar Honaz dağı eteklerindeki höyük üzerinde ve çevresinde görülebilmektedir. Kaynaklara göre MÖ V. yüzyılda varolduğu bilinen antik kent, Hellenistik ve Roma çağlarından sonra, geçirdiği yer sarsıntıları ve savaşlar sonucunda tahrip olmuştur. Bizans döneminde Honaz dağına yamaçlarındaki kale içinde yeniden kurulan ve Honaz olarak anılan kent, bu dönemde önemli bir yerleşim ve dini merkez olmuştur. Türkler'in Anadolu'ya gelişinden sonra Bizans ve Türkler arasında birkaç kez el değiştiren kent, 1207 yılından itibaren Türk egemenliğine geçmiştir. Beylikler döneminden sonra, Yıldırım Bayezid zamanında Osmanlı egemenliğine girmişse de Timur badiresinden sonra, bir süre tekrar Germiyanogullarına geçmiş, 1428 den itibaren de tekrar Osmanlı Devleti'nin Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlı bir liva ve sancak merkezi olmuştur.



Honaz Cumhuriyet döneminde Denizli merkez ilçesinin bucağı iken, 1987 yılında ilçe statüsüne kavuşmuştur.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

İlçe doğuda Bozkurt, batısında Denizli merkez ilçe, kuzeyde Çal ve Baklan, güneyde ise Serinhisar ilçesi ile sınırlıdır. İlçenin en önemli akarsuyu Aksu çayıdır. Ege bölgesinin de en yüksek noktası olan 2571 m'lik zirve ilçeye adını veren Honaz dağına doruğudur.

İlçenin iklimi, Akdeniz iklimini andırmakla beraber, kışları biraz daha sert geçer.

1997 nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 7226, kasaba ve köylerin nüfusu 16.741 dir.

Ekonomik Durum :

İlçe ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Küçükbaş ve kümes hayvancılığı ile başlayan ve süt inekçiliği ile genişleyen hayvancılık, bugün ilçe halkı için önemli bir geçim kaynağı durumundadır.

Meyvecilik, özellikle kiraz yetiştiriciliği en önemli tarımsal uğraşlardan birisidir. Sekize yakın tür ve üstün kalitesi ile kiraz, ilçenin sembolü durumuna gelmiştir.

Denizli Organize Sanayi Bölgesi ilçe sınırları içerisinde kurulmuştur. İlçe ekonomisini dolaylı

olarak olumlu yönden etkileyen fabrikalar, organize sanayi bölgesinin dolması nedeniyle Koca baş kasabasına doğru kaymaktadır.

KALE

Tarihçe :

Kale, günümüzde Eski Kale adıyla anılan dört tarafı sarp, üst yüzeyi düz sayılabilecek kayalıkların üzerinde kurulmuş iken, 1959 yılında bugünkü yerleşim alanına taşınmış ve aynı yıl ilçe olmuştur. Eski Kale, antik kaynaklarda Tabae olarak bilinmekle beraber, antik sikkelere ve halen satıh üzerinde görülen kalıntılara göre Tabae kenti, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerini de yaşamış eski ve önemli bir yerleşimdir.



Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Kale Denizli-Muğla karayolu üzerindedir. Denizli il merkezine 75 km, Muğla il merkezine 79 km uzaklıktadır. Kale ilçesinin kuzeydoğusunda Tavas, kuzeybatısında Aydın ili, güneyinde Beyağaç, güneybatısında Muğla ili ile çevrilidir. Arazi genel olarak engebeli ve dağlıktır. Denizden yüksekliği 450-1500 m arasındadır. Yüzölçümü 533 km²'dir. İlçe coğrafi olarak Ege Bölgesi'nin İç Ege bölümünde, Akdeniz Bölgesine geçiş kısmında bulunmaktadır. Bu nedenle Akdeniz ikliminin İç Ege özellikleri görülmektedir. Doğal bitki örtüsü maki ve çam ormanlarından oluşmaktadır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 6589, köylerin nüfusu 17.813'dir.

Ekonomik Durum :

İlçede önceleri gelir kaynağı olarak dokumacılık önde gelirken, son yıllarda dokumacılık yerine tarım ürünleri olan tütün, meyve, sebze bunların yanısıra orman işçiliği ve hayvancılığa bırakmıştır. İlçede Kurbağlık, Çakırbağ, Ortaköy, Demirciler, Alanyurt, Özlüce ve Yenidere köylerinde linyit kömürü çıkarılmaktadır. Bu kömürler 3500 ila 6200 kalorilidir.

İlçede 4 adet Orman Köyleri Kalkındırma Kooperatifi, 2 adet Tarım Kredi Kooperatifi, 1 adet Esnaf ve sanatkarlar Kooperatifi, 1 adet Küçük Sanayi Sitesi Kooperatifi ve 1 adet Kale-Davas Dayanışma ve Kalkınma Vakfı bulunmaktadır

SARAYKÖY

Tarihçe :

Sarayköy ilçesinin kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemesine rağmen, XIV. yüzyılın sonlarına doğru Türkmen Aşiret Reisi Sarıbey tarafından kurulduğu tahmin edilmektedir. Sarıbey'in kendi adı ile kurduğu köyün adı, daha sonraları çeşitli değişikliklere uğrayarak günümüzde Sarayköy'e dönüşmüştür. 1763 yılına kadar köy olan Sarayköy, bu tarihte Aydın iline bağlı bucak olmuştur. 1867 yılında Denizli livasının kazaya çevrilmesi üzerine, Denizli'ye bağlı bir nahiye olarak statüsünü korumuş, 26 Şubat 1882 yılında Denizli'nin sancak olması üzerine bu tarihten itibaren Denizli Sancağı'na bağlı bir kaza olmuştur.



15.05.1919'da Yunanlılar'ın İzmir'i işgal ederek Aydın, Nazilli ve Sarayköy'e doğru ilerlemeleri karşısında Sarayköy Heyet-i Milliyesi zaman kaybetmeden harekete geçti. Müftü Ahmet Şükrü Efendi, Sarayköy ve civarında eli silah tutabilen herkesi topladı. Bu girişim sayesinde toplanan gönüllü kuvvet Menderes köprüsünü ve havalisini koruyarak, düşmanın ilerlemesini ve Denizli'ye girmesini engellemiştir. Bugünün anısı ve Sarayköylü vatanseverlerin gösterdiği kahramanlık nedeniyle bir efe heykeli yaptırılmış, bu heykel Sarayköy'ün sembolü olmuştur. Her yıl 24 Mayıs gününde bu anlamlı ve coşkulu olay tüm ilçede "Sarayköy'ün Milli Mücadeleye Katılım Günü" olarak şenliklerle kutlanmaktadır.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Denizli merkeze 20 km mesafedeki Sarayköy'ün kuzeyinde Buldan, doğusunda Denizli, güneyinde Babadağ, batısında Buharkent, Kuyucak ilçeleri ile çevrilidir.

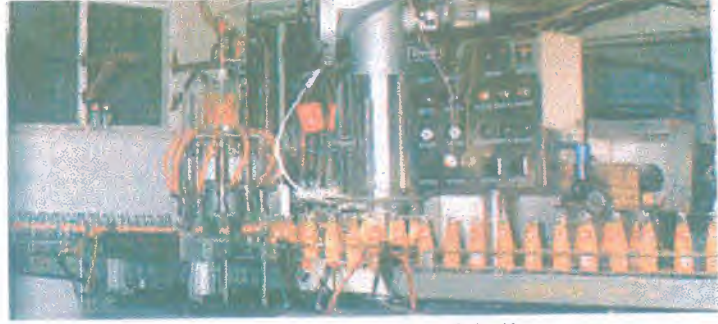
Aydın dağları ile Menteşe dağları arasında akan Büyük Menderes akarsuyu nedeniyle, aynı adı alan ovada yerleşilmiş, ancak bazı köyler çevredeki dağ eteklerinde sıralanmışlardır. Yüzölçümü 470 km²'dir. İlçenin kuzeyinden Büyük Menderes akarsuyu geçmektedir. Ayrıca yazın suyunu kaybeden küçük çaylarda bulunmaktadır.

Akdeniz ikliminin özelliklerinin görüldüğü ilçede, yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise çok soğuk olmamakla beraber yağışlı geçmektedir. Sarayköy'ün Sazak dağı ise genelde çıplak, ancak dağın ve çevresinin ağaçlandırılması için Denizli Orman Bölge Müdürlüğü'nce yoğun çalışmalar sürdürülmekte ve bu nedenle birçok fidan dikilmiş bulunmaktadır.

1990 yılı nüfusu sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 17.002, kasaba ve köylerdeki nüfus 16.450'dir.

Ekonomik Durum :

Sarayköy ve çevresinde en gelişmiş sanayi dalı dokumacılıktır. Eskiden beri Babadağ ve köylerinde yürütülen dokumacılık son yıllarda Sarayköy'ün çevre köylerine de girmiştir. Buralarda çoğunlukla tüccar için fason dokunan hambezler daha sonra işlenerek ve desen baskıları yapılarak çarşaf ve nevresim halinde piyasaya sunulmaktadır. Köprübaşı köyündeki iki tekstil fabrikası bu yöntemle ürettiği tekstil mamullerini yurtdışına ihraç etmektedir. Sarayköy'de bulunan meşrubat fabrikasında gazoz ve kola gibi içecekler üretilmektedir.



Sarayköy'de meşrubat fabrikası

Kızıldere Jeotermal Santrali'ne ek olarak yapılan bir özel tesiste santralden dışarıya atılan atık sudan kurubuz ve sıvı karbondioksit üretilmektedir. Tesisin işletme kapasitesi yurdumuzun bu ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir. Üretilen bu ürünler yurdumuzda meşrubat sanayiinde, gıdaları dondurma ve şoklama işlemlerinde ayrıca endüstride de kullanılmaya başlanmıştır.

İlçede 1940 yılında, 17 ortak tarafından kurulmuş olan (Halen 1687 ortağı vardır) 3500 ton kapasiteli kapalı depolama alanı, 34 adet çırçır makinesinden oluşan bir çırçır fabrikası bulunmaktadır.

Büyük Menderes akarsuyunun suladığı Sarayköy ovası sulu tarımın yapıldığı verimli bir arazidir. Kanal ve kanaletler sistemi ile ekili alanların büyük bir bölümü sulanmaktadır. 105.000 dekarlık pamuk ekili alan toplam arazinin %68'ini oluşturmakta, ardından sebze ile erik kayısı, şeftali üretimi gelmektedir. Bunların dışında çok olmamakla birlikte zeytin üretimi de yapılmaktadır.

İlçe yeraltı zenginlikleri yönünden zengin değildir. Yeşilyurt köyü çevresinde alçıtaşı ocakları bulunmaktadır. Sazak dağında ve Kabaagaç alanında kalorisi çok yüksek fakat damar olarak az olan Linyit kömür ocakları bulunur.

Yakın çevrede Kızıldere, Tekke, Yenice ılıcaları olmak üzere bu şifalı sular Büyük Menderes akarsuyu çevresinde bulunmaktadır. İlçe sınırları içinde ayrıca in hamamı ılıcaları da vardır.

Kızıldere Jeotermal Santrali: Denizli Sarayköy ilçesi Karataş köyü sınırları içerisinde.

SERİNHİSAR

Tarihçe :

Serinhisar ve çevresi Oğuzlar'ın bir kolu olan Avşarlar tarafından kurulmuştur. XIII.yy ikinci yarısında Karaağaç ovasından geçen İbn. Said buradaki Türkmenler'in "Uç" Türkmenleri olduğundan bahsetmektedir.

Oğuzlar'ın Bozok boyuna mensup Türk oymaklarının yoğun olarak yaşadığı bir bölge olan Karaağaç ovasında, 1332'de geçen İbn Batuta burada ağaçların çok olduğunu ve buraya Karaağaç ovası denildiğini yazar. Önce "Kepez" sonra "Yerlikaya" denilen ilçe, 1302-1310 tarihlerinde yapılan ve son zamanlara kadar kalıntılarına rastlanan hisardan dolayı "Kızılhisar" diye adlandırılmıştır.



Malazgirt'ten sonra Horasan erenleri öncülüğünde Batı Anadolu'ya gelen Türkmen toplulukları "uç" denilen bu bölgelere yerleşerek, yörenin Türkleşmesi ve İslamlaşmasının gerçek mimarları olmuşlardır. Kanuni Sultan Süleyman zamanında eyalet olarak Konya'ya, sancak olarak da Burdur'a bağlanmış ve bu durum uzun süre devam etmiştir.

1671-1672'de Denizli'ye gelen ve Karaağaç ovasından geçen Evliya Çelebi Seyahatnamesinde, Karaağaç ovasından (Kızılhisar'dan) bahsetmektedir. Coğrafya koşulları ve rakımın yüksek olması, oğünkü şartlarda beldenin kaza merkezi olmasını engellemiştir.

1870 tarihli Osmanlı Nizamnamesine göre Acıpayam'ın 1871'deki Kazalığı üzerine Kızılhisar Acıpayam'a bağlanmıştır.

1910'daki idari değişikliğe göre, Denizli bağımsız mutasarrıflık olmuş ve 1923 yılında Cumhuriyetin ilanıyla il haline getirilmiştir. 19.06.1987 tarih ve 3392 sayılı kanunla Kızılhisar ilçe olmuş, adı da Serinhisar olarak değiştirilmiştir.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

İlçe toprakları Denizli ilinin güney yönünde Akdeniz Bölgesine yakındır. Kuzeyinde Denizli güney yönünde Acıpayam, batıda Tavas, doğuda Acıpayam'a bağlı Yeşilyuva kasabasıyla çevrilmiştir.

Deniz seviyesi 900 m'den 2528 m'ye kadar değişmekte, göller yöresi ikliminin hakim olduğu ilçe toprakları doğal orman alanıdır.

Serinhisar, Antalya Körfezi'nin kuzeyinde bir yay biçiminde uzanan batı Toros dağlarının uzantıları arasında yer alır. Güney kanadında yayla, daha güneyinde Acıpayam ovasının bir

parçasını oluşturan Serinhisar ovası yer almaktadır.

1997 yılı nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 14.418, kasaba ve köylerinin nüfusu 6009'dur.

Ekonomik Durum :

İlçe merkezinde urgancılık, leblebicilik, kerestecilik, zeytincilik, tütüncülük, turşuculuk yapılmaktadır. Ayrıca Yatağan kasabasında halk, bireysel olarak bıçakçılık, halıcılık, tütüncülükle uğraşmaktadır.

Serinhisar ilçe merkezinde ekonomik yapıya hakim olan halkın geçim kaynaklarının başında tütüncülük, nakliyecilik, pazarcılık ve halı dokumacılığı gelmektedir.

Ayrıca turşu imali ve zeytin işletmeleri de önemli yer tutmakta ve yurtdışına ihraç edilmekte ve ihracat genellikle Almanya, Fransa, İngiltere, İtalya ve Arap ülkelerine yapılmaktadır. İlçede fason üretim yapan 3 tekstil fabrikası da bulunmaktadır.

Yatağan'da bıçakçılık ve el aletleri üretiminin ana hammaddesi olan kara çelik ve paslanmaz çeliği sağlamak için kurulan şirkete ait tesiste üretim giderek artmaktadır.



Ekonomisi tarım ve tarımsal ürünlere dayanan Serinhisar ilçesinde tütüncülük, urgan yapımı ve turşu imalatı önemli bir uğraş alanıdır.

TAVAS

Tarihçe :

Tavas, tarihi bakımından eski ve önemli bir yerleşim merkezidir. İlçenin Vakıf, Medet, Yorga köyleri ile Kızılcabölük ve Kızılca kasabalarında Roma ve Bizans dönemine ait tarihi eserlere rastlanmaktadır. Medet köyü Roma medeniyetinde Heracles olarak, bazı kaynaklarda ise Apollonia Salbace olarak bilinmektedir. Burada MÖ I. yüzyıla ait bronz paralar bulunmuş, Adrianus ve Antonius dönemlerine ait olan paraların bir yüzünde Zeus ve Apollon tanrılarının başları, diğer yüzlerinde ise Amazon, kartal ve lir resimleri bulunmaktadır. Vakıf köyünde de Roma ve Bizans dönemine ait tarihi kalıntılar bulunmaktadır. MÖ I. yüzyıla ait buluntu paralarda Artemis'in baş resmi görülmektedir.



Bu yörede Romalılar'dan kalan 3 m genişliğinde 6 m yüksekliğinde ve 12 km uzunluğunda toprak altında su kanallarının olduğu ve bu kanalların Vakıf köyündeki eski antik kente su getirmek için kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Romalılar zamanında Barza olarak tanınan antik kentin, bugünkü Yorga köyünün 2 km kuzeyinde Bozdağ eteğinde kurulduğu sanılmaktadır.

Kızılca kasabasında Sebastopolis olarak bilinen antik dönemine ait kent ve höyük bulunmaktadır. İlçedeki yerleşim Romalılar'dan daha eskiye dayanmaktadır. İlçe çevresine Türkler'in yerleşmesi 1280-1290 yıllarında olmuştur. Selçuklular'ın zayıflayıp yıkılması ile 1300'lü yıllarda Tavas Beyliği'nin kurulduğu ve o zamanki Tavas Beyliğini İlyas Beyin yürüttüğü ve mevlevi tarikatından olduğu bilinmektedir.

Tavas Beyliği Germiyan, Aydın, Hamit ve Menteşeoğulları Beyliği arasında tampon bir bölge olarak kurulmuştur. Denizli'nin Germiyanogullarına geçişi ile Tavas Beyliği 1365 tarihinde Menteşe Beyliğine bağlanmıştır. Beylik önceleri Horasanlı köyüne sonrada Hırka köyüne yerleşmiştir.

Coğrafi Yapı ve Nüfus :

Doğusunda Acıpayam, batısında Karacasu, kuzeyinde Denizli merkez ve Babadağ, güneyinde Kale ile çevrilidir. Yüzölçümü 1.691 km²'dir. Kızılca, Tavas ve Barza ovalarının etrafı dağlarla çevrili olup, rakım 950 m dir. İlçenin Denizli'ye uzaklığı 45 km dir. Kuzeyinde Honaz ve Babadağ, güneyinde Bozdağ, doğusunda Serinhisar, batısında Avdan dağı ile çevrilidir. Bazı

köylerinde rakım 1300 m'ye kadar çıkmaktadır.

İlçe, İçanadolu ve Göller bölgesi iklimine benzer özellikler göstermektedir. Bu nedenle kışlar soğuk ve yağışlı, yazlar sıcak ve kuraktır. Yıllık ısı farkı çok fazla olmakla birlikte yağışlar İçanadolu iklimine göre fazladır.

1997 nüfus sayımına göre; merkez ilçe nüfusu 12.403, kasaba ve köylerin nüfusu 49.629'dur.

Ekonomik Durum :

Tavas ovası ilçenin tarımsal ekonomisinin ana kaynağıdır. Tarım ürünlerinden hububat üretimi başta gelmektedir. Bunun yanında tütün, üzüm, mercimek, şeker pancarı, elma, kavun ve karpuz da üretilmektedir.

İlçede 2 adet fabrika bulunmaktadır. Bunlardan birisi %90 hissesi Tarım Kredi Kooperatifleri Birliğine ait olan Meytaş Yem Fabrikası'dır. Yıllık 36.000 ton kapasiteli olan fabrika, küçük ve büyükbaş hayvan yemi ile kanatlı yem üretmektedir. 80 ton kapasiteli diğer fabrikada un fabrikasıdır. Büyük fabrikaların dışında atölye niteliğinde plastik ayakkabı, çizme ve bidon imalatı yapan iki adet plastik imalathanesi mevcuttur.

İlçede 120 iş yeri olan Küçük Sanayi Sitesi faaliyettedir. İlçenin iş hayatında ekonomik ve çalışma hayatında büyük yer tutan konfeksiyon ve özellikle kot tipi üretim ile ayakkabı imalatı da yaygındır. 400 civarında terzi ve ayakkabıcıların imalatları çevre il ve ilçelerde pazarlanmaktadır. Kızılcabölük ve Karahisar kasabalarında mendil, gömlek, çarşaf, masa örtüsü ve giysi alanında pamuklu dokumacılık ev işletmeciliği şeklinde ekonomik yaşantıya katkıda bulunmaktadır. Bu ürünler orjinal renk ve desen tasarımları ile büyük kentlerin seçkin mağazalarında otantik tekstil el sanatı ürünleri olarak büyük ilgi görmektedir. Dokumacılık diğer köylerde de yaygınlaşmaktadır. Kızılca kasabasında da aile işletmeciliği şeklinde çok sayıda imalathanede leblebicilik, ayrıca mandıracılık, kümes hayvancılığı ve arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır.

Doğal kaynaklar konusunda ilçenin Ulukent kasabasında manganez ve mermer, Kozlar köyünde Krom yatakları ile Avdan köyünde kömür yatakları bulunmaktadır. Turizm yönünden fazlaca gelişmiş değildir. Tavas, son yıllarda Karacasu'daki Aphrodisias ve Denizli Pamukkale'ye gelen turistlerin transit geçiş noktası olmuştur. İlçe sınırları içerisinde Cankurtaran mevkiinde, turizme yönelik olarak faaliyet gösteren iki adet halı ve bir adet kuyumcu mağazası da bulunmakta ve buralarda yaklaşık 1000 kişi çalışmaktadır. İlçe ekonomisinde dokumacılık ve terziilik önemli bir yer tutmaktadır.

TURİZM

- Antik Kentler ve Ören Yerleri :



Hierapolis - Pamukkale

Laodikeia

Tripolis



Pamukkale Travertenleri

Tabae

Eumenia



Appollonia Salbace

Herakleia Salbace

Attuda

Turizm : Denizli, yerli ve milli Türkmen kültür dokusuyla, antik çağlardan günümüze uzanan tarihi ve doğal güzellikleri, gelişmiş sanayi ve tarımsal zenginliklerine ilaveten, ayrıca bir turizm kenti olma özelliğine de sahiptir. Bu yönüyle Denizli, kendi sınırları dışında kazanılmış gelirleri de çekerek, ekonomik refahı mevcut kaynaklarına nazaran daha fazla yükseltmeyi başarmaktadır. Turizm sektörünün bütün kazancının, elbette Denizli ekonomisinde kaldığı iddia edilemez. Fakat, turizmin çektiği insanlar, bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak, kent ekonomisinin kazanç ve gelir olabilecek harcamalarda bulunurlar. Bu bakımdan, özellikle Pamukkale ve Karahayıt'daki tesislerin fiziki ve sosyal alt yapılarının standardizasyonu, hizmetlerin kalitesini yükseltmek ve buraların doğal özelliklerinin korunması konusunda, gerekli olan tüm çalışmalar bilimsel düzeyde sürdürülmektedir.

Denizli ekonomisinde önemli bir yeri olan turizm sektörü, son yıllarda büyük gelişmeler göstermiştir. Ayrıca mevcut potansiyeller değerlendirildiğinde daha başka turizm alanları yaratılabilecektir. Son yıllarda, turistik ürün bileşimini zenginleştirmek ve çeşitlendirmeye dönük çalışmalar sistematik bir yoğunluğa ulaşmıştır. Turizm arzının, mevcut her türlü kaynağı değerlendirilerek genişletilmesi ve talep edenlerin faydalarına sunulması, turist girişlerini, gelir ve kazançları arttırabilecek, buna paralel olarak yeni olanaklar ve ekonomik değerlendirmeler gündeme gelecektir. Böylece turizm hareketlerinde faaliyet tüm yıla yayılarak, yaz sezonu gibi yerleşmiş klasik kalıpların dışına çıkmış olacaktır. Bu bağlamda, yaz turizminden çok az pay alan yöreler ve tesislerde sisteme dahil olacak, ulaştırma faaliyetleri, istihdam, eğitim ve araştırma gibi diğer alanlarda da yıl boyunca bir hareketlik ve canlanma sağlanacaktır.

İlin sahip olduğu jeotermal kıymetler, eskiden beri zenginliği ve yurt çapına yayılmış farklı özelliklere sahip olması nedeniyle dikkat çekmiştir. Gerek merkezi yönetim, gerekse yerel yönetimler ve kişisel girişimler sonucu çok sayıda tesis faaliyet göstermektedir. 1997 yılı sonu itibariyle ildeki tesislerin durumu ise, Denizli il merkezinde Turizm Bakanlığı'ndan işletme belgeli 1300 yatak kapasiteli 14 tesis, yatırım belgeli 323 yatak kapasiteli 3 tesis, belediye belgeli 864 yatak kapasiteli 25 tesis, Pamukkale ve Karahayıt yöresinde Turizm Bakanlığı'ndan işletme belgeli 2004 yatak kapasiteli 6 tesis, yatırım belgeli 1292 yatak kapasiteli 6 tesis, belediye belgeli 5262 yatak kapasiteli 145 tesis, ilçelerde bulunan 157 yatak kapasiteli 9 tesis ile toplam 11.302 yatak kapasiteli 208 tesis ile gelen yerli ve yabancı turistlere hizmet vermektedir. 1996 yılı sonu itibariyle Pamukkale Örenyeri kapılarından biletli giriş yapan sayısı 394.092 yerli, 947.529 yabancı turist olmak üzere toplam 1.341.621 kişidir.

Turizm, artık bilinen klasik tanımını çoktan aşmış bulunmaktadır. Denizli'de Turizmi, tarihi yerler görmenin de dışına taşımak önemlidir. Kongre turizmi, yayla turizmi, kış turizmi, termal turizmi, üçüncü kuşak yaş turizmini ve olabiliyorsa dinsel turizmi fonksiyonel ve kurumsal boyutta yapılması gündemdedir. Denizli ve çevresinde bu potansiyel fazlasıyla bulunmaktadır.

Pamukkale, Başlıca Kalıntılar
ve
Karahayıt Kırmızısı



Hierapolis antik kenti tiyatrosu



Tiyatronun sahnesinin yakın görüntüsü

PAMUKKALE TRAVERTENLERİ



Dünya'da eşine az rastlanan ve Türkiye'nin en güzel doğa harikalarından biri olan Pamukkale, Denizli ilinin yaklaşık 19 km kuzeyinde yer alır. Büyük Menderes Irmağının kollarından çürüksu'nun suladığı ovanın kuzeyinden çıkan termal su kaynakları ve beyaz travertenleri ile ünlüdür. Travertenler Küçük Çökelce Dağının batı yamaçlarında, deniz yüzeyinden 400 m yükseklikte ve yaklaşık 900.000 metrekarelik bir yaylaya yayılmıştır. Sıcaklığı yaklaşık 35 C olan termal suları sindirim sistemi, dolaşım, solunum ve romatizma hastalıklarına iyi gelmektedir. Doğal cazibesinin yanında, travertenlerin hemen yanbaşında yer alan antik Hierapolis kentinin kalıntıları, yörenin tarihi zenginliğine katkıda bulunur.

PAMUKKALE TRAVENTERİ

Bergama kralı II. Eumenes tarafından MÖ 190 yılında kurulmuş olan Hierapolis, eski Yunancada "Kutsal Kent" anlamına geliyordu. Muhtemelen termal maden sularının varlığı ve yörenin olağanüstü görünümü antik çağ insanlarını etkilemiş olmalıdır ki, dönemin zenginleri Roma'nın ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinden gelip, yaşamlarının son dönemlerini Hierapolis kentinde geçirirlerdi. Bu nedenle kentin Nekropolis'i (mezarlığı) son derece anıtsal ve değişik yörelere ait mezarlarla süslüdür.



İsa'nın 12 havarisinden biri olan Aziz Philip'in burada katledilmiş olması ve mezarının bu bölgede yer alması, yörenin Hristiyanlık ve Bizans dönemlerinde de önemini korumasını sağlamıştır. 1334 yılında meydana gelen şiddetli bir depremle kent yıkılmış, yöre terkedilmiş ve Selçuklular Denizli kentini kurmuşlardır.

Doğal ve tarihi özellikleri ile termal suları Pamukkale'nin turistik önemini arttırmıştır. Her yıl pek çok yerli ve yabancı turist yöreyi ziyaret edip, burada konaklamaktadır. Ancak yörede artan otel sayısı ve bu otellerin mevcut termal suları kendi havuzlarına aktarmaları, travertenlerin yenilenememesine yol açmaktadır. Bu nedenle yöre Kültür ve Turizm Bakanlıklarının ortak kararı ile "Milli Park" haline getirilmiş ve daha önemlisi 1991 yılında UNESCO tarafından "Dünya Doğal ve Kültür Mirası" kapsamına alınarak uluslararası koruma çalışmaları başlatılmıştır.



Pamukkale Travertenlerinin Oluşumu

Traverten çok yönlü, çeşitli nedenlere ve ortamlara bağlı, kimyasal reaksiyon sonucu çökelme ile

oluşan bir kayadır. Pamukkale termal kaynağını meydana getiren jeolojik olaylar geniş bir bölgeyi etkilemiştir. Bu bölgede sıcaklıklar 35-100 derece arasında değişen 17 sıcak su alanı bulunmaktadır. Pamukkale termal kaynağı, bölgesel potansiyel içindeki bir ünedir. Kaynak, antik dönemlerden beri kullanılmaktadır. Termal su kaynaktan çıktıktan sonra, 320 m uzunluğunda bir kanal ile traverten başına gelmekte ve buradan, 60-70 m lik kısmı çökelmenin olduğu traverten katkatlarına dökülmekte ve ortalama 240-300 m yol katetmektedir. Katkat havuzcuklarında ve katkat seddelerinde, çökelmekte olan kalsiyum karbonat, başlangıçta yumuşak bir jel halindedir. Zaman içinde sertleşmekte ve traverten olmaktadır. Ancak ziyaretçiler tarafından katkatlar üzerinde gezilmesi ve oynanması, henüz yumuşacık haldeki kalsiyum karbonatların ezilmesine, dağılmasına neden olmaktadır.

Termal kaynak suyu, normal şartlara dönüşmeye ve traverten oluşumuna neden olmaktadır. Termal sudaki kalsiyum bikarbonatın aşırı miktarda bulunması ve suyun yüzeye çıkışı sonucu karbondioksit açığa çıkmakta ve kalsiyum karbonat çökmektedir.

Beyazlığın oluşumunda, hava şartları, ısı kaybı, akışın yayılımı ve süresi etkilidir. Çökelme, termal sudaki karbondioksitin havadaki karbondioksit dengeye gelinceye kadar devam etmektedir. Yerinde yapılan analizlerde, kaynak başındaki suyun karbondioksit miktarı ortalama 725mg/l iken, suyun travertenleri terk ettiğinde bu miktar 145 mg/l'ye düşmektedir. Keza kalsiyumbikarbonat da benzer şekilde 1200 mg/l'den 400 m/l'ye düşmektedir. Keza Ca 576/8 mg/l düşmektedir. Bu analiz sonucuna göre, 1 lt sudan, traverten üzerine 499.9 mg CaCO₃ çökelmektedir. Bu miktar, 1 l/sn su için günde 43191 gr. çökelme demektir. Ortalama yoğunluğu 1.48 g/cm³ alan kaplar. Suyun ortalama debisi 466.21/sn olduğuna göre 13584 m² alan beyazlatılabilecektir. Pratikte bu şartları yerine getirmek güçtür. Ancak bu teorik yaklaşıma göre yılda 1 mm kalınlığında 4.9 km² alan beyazlatılabilir.

Tabae

Denizli-Muğla karayolunun 78.km'sinde bulunan Tabae, doğal bir kale görünümündedir. Tabae, Büyük İskender'den sonra Anadolu'da kurulan kent devletlerindendir. Tabae, Hellenistik dönemden günümüze kadar kesintisiz bir yerleşime sahne olmuştur. Antik dönemde kendi adına sikkeler bastırılmıştır. Sikkeler önceleri gümüş daha sonra bronz olarak basılmıştır. Roma Hamamı ve Osmanlı dönemine ait Cevherpaşa Camii, günümüze kadar gelen kalıntılardır.

Apollonia Salbace (Medet Höyüğü)

Denizli'nin Çal ilçesinin yaklaşık 8 km kuzeybatısında bulunan Ortaköy kasabası yakınındaki Dionysopolis kenti, Suriye Krallığı "Seleukoslar" döneminde kurulmuş olup, daha sonra Bergama Krallığı egemenliğine girmiştir. Apollon Lermenos Tapınağı Bahadırlar köyüne 4 km uzaklıktadır. Menderes vadisine uzanan tepenin ortasında bulunan tapınak dikdörtgen planlıdır. Yapının temelleri Hellenistik, üst bölümleri ise Roma dönemine aittir. Tapınağın güneyindeki bir sıra sütun kaidesinden peripteros planlı olduğu anlaşılmaktadır. Tapınağın batısında bulunan portikonun bir bölümü ayakta.

Dionysopolis

Denizli'nin Çal ilçesinin yaklaşık 8 km kuzeybatısında bulunan Ortaköy kasabası yakınındaki Dionysopolis kenti, Suriye Krallığı "Seleukoslar" döneminde kurulmuş olup, daha sonra Bergama Krallığı egemenliğine girmiştir.

Apollon Lermenos Tapınağı

Bahadırlar köyüne 4 km uzaklıktadır. Menderes vadisine uzanan tepenin ortasında bulunan tapınak dikdörtgen planlıdır. Yapının temelleri Hellenistik, üst bölümleri ise Roma dönemine aittir. Tapınağın güneyindeki bir sıra sütun kaidesinden peripteros planlı olduğu anlaşılmaktadır. Tapınağın batısında bulunan portikonun bir bölümü ayakta.

Bahadırlar Köyü Camii'nde bulunan yazıttan portikonun Domitian döneminde Apollon Lermenos Tapınağı köleleri tarafından yapıldığı ve Apollon'a ithaf edildiği anlaşılmaktadır. Hieron'da bulunan heykel kaidelerindeki yazıtlardan buranın çok önemli bir kült merkezi olduğu anlaşılmaktadır. Kült Apollon Lermenos "çifte balta" dır.

Sebastopolis

Sebastopolis, Denizli ili Tavas ilçesinin 19 km güneyinde bulunan Kızılca kasabasının 2 km doğusunda yer almaktadır. Antik kentin ilk kuruluşu bilinmemekle beraber yüzeydeki kalıntılar Roma ve Bizans dönemlerine aittir. Kalıntıları:Höyük Tepesi, stadyum ve nekropoldür.

Trapezopolis

Trapezopolis, Denizli ili, Babadağ ilçesi, Bekirler köyü, Boludüzü mevkinde bulunmaktadır. Antik kentin kuzeyden güneye doğru uzanan düzlük üzerine, arazinin coğrafi yapısına göre kurulduğu anlaşılmaktadır. Kalıntılar tamamen toprak altında olup, yüzeyde bazı yapı kalıntıları izlenebilmektedir. Yüzeydeki kalıntılar Roma ve Bizans dönemi özellikleri göstermektedir.



Laodikeia

Denizli ilinin 6 km kuzeyinde yer alan antik Laodikeia kenti, coğrafi bakımdan çok uygun bir noktada ve Lykos ırmağının güneyinde kurulmuştur. Kentin adı antik kaynaklarda daha çok "Lykos'un kıyısındaki Laodikeia" şeklinde geçmektedir. Diğer antik kaynaklara göre ise, kent MÖ 263-261 yılları arasında II. Antiokhos tarafından kurulmuş ve kente Antiokhos'un karısı Laodike'nin adı verilmiştir.

Laodikeia, MÖ I.yy da, Anadolu'nun en önemli ve ünlü kentlerinden biridir. Kentteki büyük sanat eserleri bu döneme aittir. Romalılar da Laodikeia'ya özel bir önem vermişler ve Kıbyra (horzum) Conventus'unun merkezi yapmışlardır.

İmparator Caracalla zamanında Laodikeia'da bir seri kaliteli sikke basılmıştır. Antik dönemde, Laodikeia halkının da katkıları ile kente çok sayıda anıtsal yapı yapılmıştır. Laodikeia'nın gelişmişliği, coğrafi konumu ile olduğu kadar toprağının verimliliği ve buradaki yün ve kumaş ticaretinin yoğunluğu ile açıklanmaktadır. Kent kazanmış olduğu bu ticari önem sonucu; büyük bir bankacılık merkezi haline gelmiştir. Küçük Asia'nın 7 ünlü kilisesinden birinin bu kentte bulunması Hristiyanlığın burada ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. MS 194 yılında meydana gelen çok büyük bir deprem kenti yerle bir etmiştir.

Laodikeia'nın Yapıları:

Büyük Tiyatro:Antik kentin kuzeydoğu tarafında, Grek tiyatrosu tipinde araziye uygun olarak Roma inşa tarzında yapılmıştır. Scene'si tamamen yıkılmış olup, cavea ve orkestrası oldukça sağlam durumdadır. Yaklaşık 20.000 kişiliktir.

Küçük Tiyatro:Büyük tiyatronun 300 m kadar kuzeybatısında yer almaktadır. Grek tiyatrosu tipinde araziye uygun olarak Roma tarzında inşa edilmiştir. Scenesi tamamen yıkılmış olup cavea ve orkestrasında da bozulmalar mevcuttur. Yaklaşık 15.000 kişi alabilecek büyüklüktedir.

Stadyum ve Gimnazyum:Kentin güneybatısında, doğu-batı doğrultusunda uzanmaktadır. Stadyumun ek yapıları ile gimnazyum bir bütünlük teşkil edecek şekilde yapılmıştır. MS 79 yıllarında yapılan stadyumun uzunluğu 350 m, genişliği 60 m dir. Amfiteatr şeklinde yapılmış olan yapının 24 oturma basamak sırası bulunmaktadır. Büyük bölümü tahrip olmuştur. MS II.yüzyılda yapılan gimnazyum Proconsul Gargilus Antioius tarafından inşa ettirilerek imparator Hadrianus ve eşi Sabina'ya ithaf edildiğine dair yazıt bulunmuştur.

Anıtsal Çeşme:Kentin ana caddesi ile ara caddesi köşesinde yer almaktadır. İki cepheli olarak yapılmış ve nişleri vardır. Bizans zamanında onarım görmüştür.

Meclis Binası:Kentin güneybatısındadır. Dikdörtgen planlı olan anıtsal yapı, doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Ana giriş doğu cephesindedir.

Zeus Tapınağı:Antik Laodikeia kentinin sütunlu caddesinin doğu kesiminde, küçük tiyatro ile Nymphaeum arasında bulunmaktadır.

Kilise:Sütunlu caddenin güneyinde caddeye bitişik olarak inşa edilmiştir. Sadece taşıyıcı bölümlerinden bir kısmı ayakta kalmıştır. Ana giriş batısındadır.

Herakleia Salbace



Kent Denizli ili, Tavas ilçesinin 10 km kuzeybatısında bulunan Vakıf köyü sınırları içindedir. Yerleşim daha çok kuzeydeki sur ile çevrili bölgede yoğunluk kazanmaktadır. Heracleia Salbace, antik coğrafyada belirtilen Caria ile Phrigya bölgelerini ayıran Babadağ(Salbace) sıra dağlarının güneyindeki bugünkü Tavas ovasına bakan eteklerinde yer almaktadır. Caria kenti olarak bilinir.

Heracleia ile Aphrodisias'ı küçük Tmelos'a (Kırpınar) çayı doğal sınır olarak ayırmaktadır. Her iki kentin de Nehir Tanrısı Tmelos'tur Heracleia; batısında Aphrodisias, güneyinde Apollonia ve Tabae, güneydoğusunda Sebastopolis ve Kidrama ile yakın ve çağdaş kentler durumundadır. Önemli yapıları, kenti çevreleyen Roma dönemi suru ve stadyumdur.

Stadyum:Antik kenti çevreleyen sur ile bugünkü Vakıf köyünün arasındadır. Doğu-batı yönünde olan stadyuma ait, yamaçlarda bazı basamaklar görülmektedir. Batı kısmındaki basamaklar ise tamamen tahrip olmuştur.

Heracleia Hieronu:Heracleia Salbace antik kentinin yaklaşık 4 km doğusunda, bugünkü Tavas-Kızılcabölük kasabasının 1 km kuzeydoğusunda, Ören Sırtı ve Kocapınar mevki diye adlandırılan yerdedir. Salbacos (Babadağ) dağının sırtında yer alan Hieron dikdörtgen prizma şeklindedir. Dört tarafını plakalardan oluşan kabartmalar çevirir. Kabartmalarda; Armetis, Apollon, Pan, Dionysos ve Herakles ile ilgili mitolojik sahneler işlenmiştir.



Herakleia Salbace Hieronu'na ait figüratif kabartma

TRIPOLIS



Denizli il merkezinin 40 km kuzeyindedir. Buldan ilçesi Yenicekent kasabasının doğusunda, Büyük Menderes akarsuyu ile kasaba arasındaki yamaçlar üzerinde kurulmuştur. Tripolis, Lidya bölgesi kentleri içinde Karya ve Frigya bölgelerine ulaşımı sağlayan, sınır, ticaret ve tarım merkezlerinden birisidir. Kuruluş biçimi ve kent anlayışı ile yörenin en zengin kentlerindendir. Tripolis'in Lidyalılar tarafından kurulduğu tahmin edilmektedir. Lidya, Pers ve Hellenistik dönemlere ait tarihi bilgiler henüz yoktur. Anıtsal yapıların en iyi örnekleri MS I., II. ve III. yüzyılıda yapılmışlardır. Plinius'a göre kentin bir diğer adı Apolonia'dır. Sikkelerinde Tanrıça Leto'nun, Letoia phthia oyunlarının ve Menderes akarsuyunun isimleri vardır. Tripolis ve çevresi tarih içinde birçok deprem ve savaşlara sahne olmuştur. MS 325 yılında Nikea meclisinde hazır bulunan Lidya piskoposları listesinde Tripolis'in adının geçmesi piskoposluk düzeyinde bir kent olduğunu göstermektedir.

Tripolis'in Yapıları:

Tiyatro: Kent merkezindedir. Grek tiyatrosu şeklinde araziye uygun olarak Roma inşa tarzında yapılmıştır. Tüm bölümleri harap durumdadır. Yaklaşık 10.000 kişi alabilecek kapasitededir.

Hamam: Tiyatronun yaklaşık 200 m batısında yer almaktadır. Sur duvarlarını yıkılmıştır.

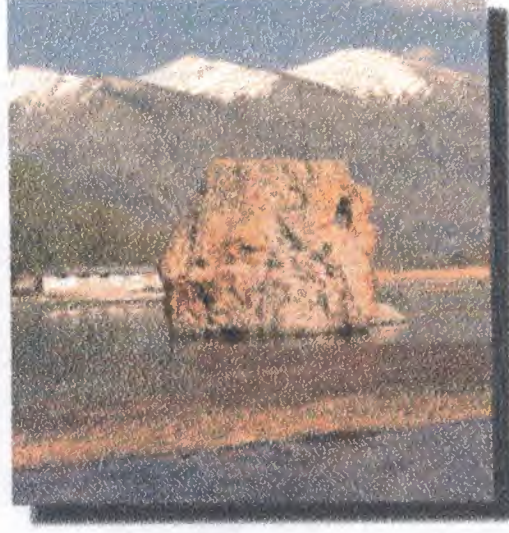
Bölümleri ise tespit edilebilmektedir.

Kent Binası: Hamamın 150 m güneyindedir. Sadece temelleri kalmıştır.

Kale ve Surlar: Tripolis Geç Roma ve Bizans döneminde sur ve kale ile çevrilmiştir. Eğimli arazide kurulan kentin surları yer yer burçlarla, gözetleme kuleleri ve kalın duvarlarla desteklenmiştir. Tiyatroya bitişik devam eden sur, kentin kuzeyindeki en yüksek tepede kule ile birleşir.

Nekropol: Surun, doğu ve güney yamaçlarındadır. Burada kaya mezarları, podyumlu mezarlar ve lahitler görülmektedir.

Eumenia



Antik kent, ivril-Dinar karayolu zerindeki Işıklı Kasabasının bulunduğu alandadır. Kent Bergama Kralı II. Eumenes adına kurulmuştur. Işıklı Kasabasının güneydoğusunda bulunan su kaynağı yakınlarında antik döneme ait izler görülmektedir. Bugün "Sarıbaba Tepesi" olarak adlandırılan dağlık bölgenin üzerindeki düzlük, özellikle Bizans döneminde kale olarak kullanılmıştır. Bu tepenin yamaçları ise Eumenia'nın nekropoldr.



Attuda

Attuda

(Hisarköy) Denizli ili, Sarayköy ilçesi sınırları içerisinde ve ilçenin yaklaşık 17 km güneybatısında yer almaktadır. Antik dönemde Caria ve Phrigia arasında bir sınır kentidir. Çürüksu vadisinde bulunan Tripolis ve Laodiceia'yı Aphrodisias'a bağlayan en kısa yol Attuda'dan geçmektedir. Kentin ilk kuruluşu hakkında kesin bir bilgi bulunmamasına rağmen Lykos vadisinde kurulan kentlerle çağdaş olduğu ve Hellenistik dönemde kurulmuş olduğu tahmin edilmektedir. Lykos vadisindeki kentler ile Aprodiasias arasındaki ticari, ekonomik ve sanatsal iletişimlerini kurmada önemli bir rol oynamıştır. Antik kaynaklarda, Attuda'da Men kültü olduğu, bu tanrıya ait bir tapınak yapılarak tapınıldığı, tapınak içinde at üzerinde tanrı Men'e ait heykel bulunduğu yazılmaktadır. Ayrıca, Zeus, Apollon, Dionysos ve Asklepios heykelleri ile Artemis Anaitis kültürünün de Attuda'da bulunduğunu antik kaynaklar yazar. Antik kentte imparatorluk öncesi ve sonrasında Günümüzde antik kentin bulunduğu alanda Hisarköy yer aldığından yüzeyde herhangi bir kalıntı görmek mümkün değildir. Hellenistik, Roma ve Bizans dönemlerine ait bazı eserler kurulan müze deposunda teşhir edilmektedir.

Milli Eğitim



Kız ve erkeklerin birlikte eğitim gördükleri çağdaş eğitimin öncülüğünü, yüzyıllar öncesinde Denizli'li Alim Merkez Efendi yapmıştı.

Özel teşebbüs ve Denizli insanının girişimciliğinin birleşmesiyle, Denizli ili kabuğunu kırarak bir dünya kenti konumuna yükselme yolunda büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Denizli insanı, geleceğini güvenli ellere teslim edebilmek, çocuklarını en iyi bir şekilde okutabilmek için, eğitim konusunda hiçbir fedakarlıktan kaçınmamaktadır. Bu nedenle eğitim konusu gündemin birinci sırasına yerleştirilmiştir.

Bu çabalar sayesinde Denizli, eğitim düzeyi bakımından Türkiye ortalamasının çok üstünde yer almaktadır. Okullarda eğitim gören öğrenciler, Anadolu Lisesi sınavlarında yüksek puanlar almaktadırlar. Öyle ki Denizli'deki Anadolu Liselerine yerleşemeyen çocukların aldıkları puanlar, Türkiye'nin birçok kentindeki Anadolu Lisesine birincilikle kaydolun çocukların aldığı puanların çok üstündedir.

8 Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamasına geçişle birlikte, Denizli'li hayırseverlerin katkıları önemli seviyelere ulaşmıştır. 1973 yılından beri başlatılan şirket ve özel teşebbüs adına okul yaptırma kampanyası, her geçen gün artarak devam etmektedir. Bu kampanyalar zaman içinde ortaöğretimde de devam edecektir. Anadolu Lisesi, genel lise yapımı da özel teşebbüs tarafından gerçekleştirilecek yatırımlardandır.

Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulamasına geçildikten sonra hayırseverler tarafından 13 okulun yapılması planlanmış olup; bunlardan 4 tanesi bitirilerek teslim edilmiştir. Devlet tarafından 21 okulun yapılması planlanmış olup; bunlardan da 8 adedi bitirilmiştir. 1998 yılı itibariyle de ayrıca 8 adet okulun yapımı planlanmıştır.

Denizli Milli Eğitim Müdürlüğü'nün plan ve programlarında, 21. yüzyılın müteşşebbis insanlarının bilgi çağının imkanlarından en iyi şekilde yararlanabilmelerini sağlayacak olan bilgi donanımını verebilmek en büyük amaç olmuştur.

Denizli insanının teşebbüs ruhunu eğitimle destekleyerek; çocukların, devlete el açan, iş bekleyen insanlar değil; işini kendi kuran, iş verebilecek imkanlar yaratan geniş ufuklu yetişkinler olarak hazırlamak da önemli bir amaç durumundadır.

Okul Öncesi Eğitim :

Milli Eğitim sisteminin ilk basamağını oluşturan bu eğitim, ilköğretim çağına gelmemiş çocukların eğitimini kapsamaktadır. İlde okul öncesi ve eğitim veren okul sayısı 147'dir. Bunlardan iki tanesi bağımsız anaokulu, 145'i anasınıfıdır. Öğretmen sayısı 196, öğrenci sayısı da 3493'tür.



Denizli İlinde Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulaması

Ülke genelinde 16.08.1997 tarih 4306 sayılı kanun uyarınca 1997-1998 eğitimöğretim yılında geçilen "Sekiz Yıllık Kesintisiz İlköğretim Uygulaması"na Denizli ilinde merkez ilçe ve 18 ilçede, 343 İlköğretim okulunda 4923 öğretmen, 105.448 öğrenci ile sorunsuz olarak eğitim-öğretime başlanmıştır.

İl Genelİ İlköğretim Kurumları

1-8 Sınıflı İlköğretim Okulu	203
1-5 Sınıflı İlköğretim Okulu	66
Birleştirilmiş Sınıflı İlköğretim Okulu.....	74
GENEL TOPLAM	343

Sekiz Yıllık Kesintisiz Zorunlu İlköğretim Uygulaması nedeniyle il genelinde 137 merkez ilköğretim okulunda, 331 okul ve yerleşim biriminden 1. kademe (1-5 sınıflar) 6089 öğrenci, ilköğretim 2. kademe (6-8 sınıflar) 1412 öğrenci olmak üzere toplam 7501 öğrenci Taşımalı İlköğretim Uygulaması kapsamına alınmıştır.

Genel Liseler :

Anadolu Lisesi, Özel Lise, Fen Lisesi ve bünyelerindeki ortaokullar. İlde 41 okulda 1063 öğretmen görevli olup 19.774 öğrenci eğitim öğretime devam etmektedir. Liseler, Ortaöğretim üzerine en az 3 yıl öğretim veren 15-17 yaş grubunun eğitimini kapsayan okullardır.

Mesleki ve Teknik Liseler :

Ülkenin hizmet ve üretim alanlarında; ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelere uyumlu mesleki ve teknik bilgi ve becerilerle donatılmış insan gücüne olan ihtiyacı karşılamaktadır. İlde 48 okulda, 1219 öğretmen görevli olup, 16.577 öğrenci eğitim ve öğretime devam etmektedir.

Pratik Kız Sanat Okulları :

8'i Kız Meslek Lisesine bağlı, 2 adet bağımsız olmak üzere okul sayısı 11'dir. Kız meslek liseleri

öğretmenlerine ilaveten 12 öğretmen de diğer bağımsız okullarda görev yapmaktadır. Öğrenci sayısı 1714'tür.

Çıraklık Eğitim Merkezi :

Merkez sayısı 6, öğretmen sayısı 172, öğrenci(çırak) 3993, kalfa 1871, usta 491.

Yaygın Eğitim :

İlde yaygın eğitim faaliyetleri çerçevesinde giyim, kumaş boyama, el sanatları, makine nakışı, trikotaj, muhasebe, bilgisayar, kalorifer ateşçiliği, bayan ve erkek kuaförlüğü, halıcılık, yorgancılık, ayakkabıcılık, seramik gibi 270 değişik türde kurs açılmış, bu kurslara 3370 kişi devam etmiştir. Bunların dışında; sosyal, kültürel kurs ve etkinliklere yer verilmiş konferans ve seminerler düzenlenmiştir.

Özel Öğretim :

İlde 17 adet dershane ve dershanelerde 6500 civarında öğrenci Ara Sınıflar Takviye, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Üniversite hazırlık dallarında kurs görmektedir.

İlde 3 bilgisayar kursu, 2 lisan kursu ve 3 adet özel lise bulunmaktadır. İlde 16 Motorlu Taşıt Sürücü Kursu da faaliyettedir. Bu kurslarda yalnızca Eylül 1995-1996 döneminde 7263 kişi sertifika almıştır.

Rehberlik Araştırma Merkezi :

Rehberlik Araştırma Merkezi faaliyetini kendi hizmet binasında ve tüm okullarda sürdürmekte olup, merkez içi ve merkez dışında yaptığı zeka, göz, kulak taramaları ile öğrenci velilerine rehberlik etmekte, ayrıca, tarama sonuçlarına göre ilkokullar bünyesinde alt özel sınıflar açmaktadır. Merkeze müracat eden bireysel vakalarda rehberlik hizmetleri verilmektedir.

İlde 12 ilkokulda, 21 alt özel sınıf açılmış olup, 236 öğrenci, 26 öğretmen nezaretinde eğitim öğretim sürmektedir. 1978 yılından bugüne kadar toplam bu sınıflardan 636 öğrenci mezun olmuş ve mezun öğrenciler için Çamlık Meslek Ortaokulu açılmış olup, bu okulda 50 öğrenci bulunmaktadır.

Özel Öğrenci Yurtları :

İlde 1996-1997 öğretim yılı itibariyle 65 yurt, bu yurtlarda 2755 öğrenci barınmaktadır. Yurtların %70'i orta dereceli okul öğrencisi %30'u yüksek öğretim ve yaygın eğitim öğrencisidir.

Pamukkale Üniversitesi

**Denizli'nin Atılımcı ve Dinamik Yapısını Çağın
Ötesine Yönelik Bir Anlayışla Araştıran,
Aydınlatan ve Güçlendiren Bir Eğitim**



Türkiye'nin bilim ve teknoloji yeteneğinin yükseltilmesi, bilim ve teknolojiye egemen bir ülke haline gelmesi için, tek stratejik seçenek olan "Türk Bilim ve Teknoloji Politikasının" oluşturulması ve uygulanmasında en önemli görev yine üniversitelere düşmektedir. İç dinamizmiyle; özellikle, 1980 yılından itibaren hızlı bir gelişme sürecine giren Denizli ve yakın çevresi; çok başarılı bir gelişme göstermiştir. Bu gelişme paralelinde önemli bir gereksirim olarak ortaya çıkan; yüksek düzeyli eğitim, araştırma, yönlendirme; "teknolojik bilgi ve donanım çerçevesinde; 3 Temmuz 1992 yılında Pamukkale Üniversitesi kurulmuştur. Üniversite Mühendislik, Fen ve Ekonomi alanları başta olmak üzere, güçlü bir kaynak ve dayanışma sağlanmış, bu dayanışma ve gereksinim paralelinde beklenenin üzerinde hızlı bir büyüme yaşanmıştır.

Pamukkale Üniversitesi nitelikli insan yetiştirme, kalite ve uluslararası standartlara yükselme amacının yanısıra, Denizli yöresinin kalkınmasına katkı sağlayacak girişimlerde bulunmayı da amaç edinmiştir.

Sağlıklı ve sürdürülebilir gelişmenin en belirgin göstergesi, yeni teknolojilerin toplumların hizmetine sunulması sürecinin işlerliğidir. Kavramların küreselleştiği dünyamızda, yeni teknolojilerin filizlendiği en önemli merkezler üniversitelerdir. Üniversite-sanayi işbirliğinin fonksiyonu,

yeni teknoloji kavramlarını kullanılabilir hale getirip toplumlara sunmaktır. Bu bağlamda kalkınmanın hızlandığı ülkelerde, üniversite-sanayi işbirliği kalkınma hamlelerinde önemli bir kaldıraç haline gelmiştir. Sanayileşmenin yüksek düzeylere ulaştığı gelişmiş toplumlarda, özellikle büyük şirketler, yeni teknolojilerin üretilmesinde yalnızca bu işbirliğine bağımlı kalmamak düşüncesi ile kendi amaçlarına hizmet eden "Araştırma-Geliştirme, AR-GE" merkezleri kurmuşlardır. Diğer yandan işgücü istihdamındaki arz-talep dengeleri, üniversiteyi sanayi ile uyum içerisinde olmaya zorlamaktadır. Sanayinin gerçekten ihtiyacı olan yetişmiş insan gücünün belirlenip hazırlanmasında, üniversite ve sanayinin sıkı bir işbirliğine girmesinin gerekliliği açıkça ortaya çıkmıştır.

Kurumsal Yapı :

Pamukkale Üniversitesi'nin kuruluşu 3 Temmuz 1992 Tarih ve 3837 Sayılı Yasa ile gerçekleşmiştir. Bu yasa ile öngörülen teşkilat yapısında 6 fakülte, 5 yüksek okul ve 3 enstitü bulunmaktadır.

1982 yılında, 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanunu'nun yürürlüğe girmesi ile birlikte, Denizli'de eğitim ve öğretimde bulunan 1957'de kurulmuş Denizli Kız Öğretmen Okulu, Denizli Eğitim Yüksekokulu adıyla ve 1978'de açılan Denizli Devlet Mühendislik Akademisi de, Denizli Mühendislik Fakültesi adıyla Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlanmıştır. 1987 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi bünyesinde Denizli Tıp Fakültesi ve Denizli Meslek Yüksekokulu açılmıştır.

10 Kasım 1992'de gerçekleşen rektör ataması sonucu, bu tarihe kadar Dokuz Eylül Üniversitesi'ne bağlı olarak eğitim-öğretim veren Tıp ve Mühendislik Fakülteleri ile Eğitim ve Meslek Yüksekokulları, iki fakülte ve iki yüksekokul halinde, Pamukkale Üniversitesi adı altında eğitim-öğretim vermeye başlamışlardır. Bugün Pamukkale Üniversitesi 6 fakülte, 7 yüksek okul ve 3 enstitüsündeki normal ve ikinci öğretim programları ile eğitim-öğretim, araştırma, danışmanlık ve uygulama işlevlerini yürütmektedir. Pamukkale Üniversitesi'nin 1992 yılındaki durumu ile 1997-1998 öğretim yılı başına değin oluşturulan **fakülte, yüksekokul ve enstitülerin dağılımı şöyledir:**

<u>FAKÜLTELER :</u>	*İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat, İşletme *Teknik Eğitim Fakültesi
*Tıp (4.5. ve 6. yıllar Denizli'de)	<u>Yüksekokullar :</u>
*Mühendislik Fakültesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği, Gıda Mühendisliği, İnşaat Mühendisliği, Jeoloji Mühendisliği, Makina Mühendisliği, Tekstil Mühendisliği	*Denizli Meslek Yüksekokulu Elektrik, Makina, Moda Konfeksiyon, Tekstil, Turizm ve Otelcilik
*Eğitim Fakültesi Anaokulu Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, Tarih Öğretmenliği, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği -Bozkurt Beden Eğitim ve Spor Eğitim Bölümü -Bekeilli Fen Bilgisi Öğretmenliği Bölümü	*Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu (Tıbbi Laboratuvar) *Çivril Meslek Yüksekokulu Bilgisayarlı Muhasebe ve Vergi Uygu. *Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Yüksekokulu *Denizli Sağlık Yüksekokulu *Çivril Kadir Kameroğlu Sağlık Yüksekokulu *Tavas Sağlık Yüksekokulu
*Fen-Edebiyat Fakültesi Fizik, Kimya, Matematik, Tarih, Türk Dili ve Edebiyatı	<u>Enstitüler :</u> *Fen Bilimleri *Sağlık Bilimleri *Sosyal Bilimler

--	--

Kuruluşunda eğitim ve öğretime 9 bölüm ile başlayan Pamukkale Üniversitesi 1997-1998 eğitim-öğretim yılında mevcut fakülte, yüksekokul ve enstitülerdeki toplam 99 bölümün 13 bölümünde ön lisans, 45 bölümünde lisans ve 41 bölümünde de lisans üstü düzeyde eğitim ve öğretim vermektedir.

İl Özel İdaresi :

Klasik Hizmetler Dışında İl Özel İdaresi Tarafından Gerçekleştirilen Önemli Projeler

Denizli ili Özel İdaresi tarafından yol, su, eğitim, sağlık kültür gibi yatırımlara destek sağlanmış, bunların dışında aşağıdaki örnek teşkil edebilecek önemli projeler gerçekleştirilmiştir.

Kayak Merkezi :

Denizli iç ve dış turizme açık bir ildir. Yerli ve yabancı turist, yılın 12 ayında Denizli'ye canlılık ve hareketlilik getirmektedir. Bu turist potansiyelinden daha fazla yararlanmak için Honaz ilçesinde yer alan 2571 Mt. yüksekliğindeki Honaz dağı zirvesinde bir kayakevi ve kayak alanı yaptırılması için çalışmalara başlanılmış ve Özel İdare katkısı ile Honaz dağı kayakevi ve kır kahvesi inşaatının ihalesi yapılmıştır.



Sera Köyü :

Sarayköy ilçesinde Kızıldere mevkiindeki jeotermal enerjiden yararlanılarak sera sebzeciliği, çiçekçilik yapılmasının bölge yaygınlaştırılması için Özel İdare Müdürlüğü'nce plastik sera tesisleri kurulmuş ve üretime başlanmıştır.

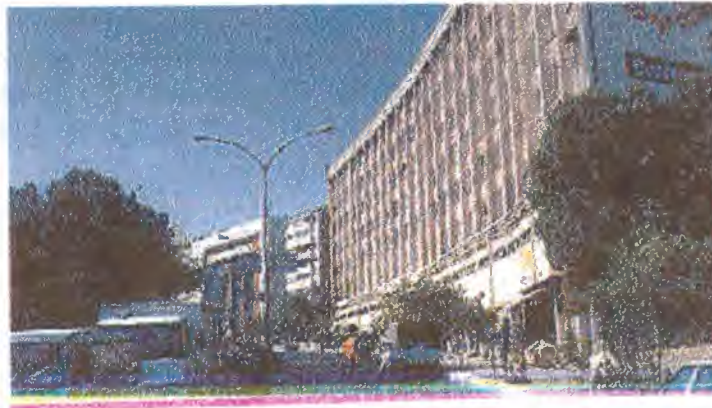
Çardak Havaalanı Terminal Binası :

Hızla sanayileşen ve gelişen Denizli ve yöresinin hava ulaşımı ihtiyacını karşılayan Denizli-Çardak Havaalanının modernizasyonu ve kapasite artırımı için İl Özel İdaresi katkısı ile çalışmalara başlanmıştır.

Süt Toplama Merkezi Yapımı :

İl Çal ilçesinde ve köylerinde süt hayvancılığını teşvik ve üretilen sütlerin en iyi şekilde değerlendirilmesi, köyün ekonomik gücüne katkı sağlanması için Özel İdarece, Çal-Bayıralan'da süt toplama merkezi kurulmuştur. Diğer ilçelerde de bu tür merkezlerin yapımı konusunda Mahalli İdareler maddi ve teknik destek sağlamak üzere teşvik edilmektedir.

İL ÖZEL İDARE BİNASI



Sağlık :



Sağlık Müdürlüğü, bağlı birimleri ile koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri ve sağlık eğitim öğretim görevlerini yürütmektedir. Hastane ve sağlık merkezlerinde; ayakta ve yatarak tedavi hizmetleri, sağlık ocakları ve dispanserlerde de tedavi edici hizmetler verilmektedir. Bu kapsamda genel olarak; anne ve çocuk sağlığı hizmetleri, aşılar, aile planlaması, bulaşıcı hastalıkların önlenmesi, takibi ve çevre sağlığı hizmetleri yer almaktadır.

Bu hizmetler Sağlık Müdürlüğü'ne bağlı olarak 6 Devlet Hastanesi, 1 Göğüs Hastalıkları Hastanesi, 4 Sağlık Merkezi, 4 Verem Savaşı Dispanseri, 4 Sağlık Meslek Lisesi, 1 Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Merkezi, 1 Halk Sağlığı Laboratuvarı, 108 Sağlık Ocağı ve 649 Sağlık Evi ile yürütülmektedir. Ayrıca sağlık hizmetlerini destekleyici olarak merkezde 24 saat hizmet veren Mobil Acil Ambulans servisi, sanayi bölgesi ilk yardım istasyonu, verem savaşı bölge laboratuvarı kurulmuştur. Bunun yanı sıra yeni kurulan rahim başı kanseri erken tanı merkezi ile kadınlarda kanser taraması, Talesemi (Akdeniz Anemisi) Merkezinde de hastalığın teşhisine yönelik evlenecek çiftlerde araştırma yapılmaktadır.

Sağlık ocakları personel, araç-gereç ve laboratuvar imkanları yönüyle donanımlı olarak, teşhis ve tedaviye yönelik geniş imkanlarla çalışmaktadır. Ayrıca bazı sağlık ocakları ultrason ve EKG (Kalp hastalıkları teşhisi için) cihazlarıyla takviye edilmiş durumdadır. Sağlık ocaklarının bu donanımı ve sayısal olarak artırılarak dengeli dağılımı nedeniyle, hastanelerde özellikle Denizli Devlet Hastanesi poliklinik yükünde bir azalış sağlanmıştır. Şu anda sağlık ocaklarından hastanelere hasta sevk oranı ideal kabul edilen %10 düzeyindedir. Bu durumda hastaneler asli hizmetleri olan yatarak tedavi gören hastalara yeterli tetkik, tedavi ve ameliyat hizmetleri yapma yönünde rahatlık kazanmıştır.

Tüm 15-49 yaş kadınlar, gebeler ve 6 yaşına kadar çocuklar bulaşıcı ve kronik hastalığı olanların muayeneleri, aralıklarla evlerinde ziyaret edilmeleri ve belirli laboratuvar tetkiklerinin ve aşılarının yapılması, sağlık ocakları ve Ana Çocuk Sağlığı Merkezi'nce yürütülmektedir. Ayrıca özellikle 15-49 yaş kadın ve erkeklerle okul, fabrika gibi toplu bulunan yerlerde, halka, sağlık konularında sürekli eğitim verilmekte ve tüm ihtiyaç duyan ailelere gebeliği önleyici araç ve ilaçlar ücretsiz verilmekte isteyenlere rahim için araç takılmaktadır.

Bulaşıcı ve salgın hastalıkların kontrolü ve takibi için belirli yaş gruplarına aşı hizmeti yürütülmekte ve çevre sağlığı hizmetleri kapsamında su ve gıda kontrolleri yapılmaktadır. Sürekli olarak suların klorlanması sağlanarak, laboratuvar analizleri yapılarak klor seviyeleri kontrol edilmektedir.

Dispanserler aracılığıyla; özellikle verem hastalığının kontrol altında tutulması için, şüphelilerin röntgen ve laboratuvar tetkik ve taramaları yapılmakta, hastalar tedavi edilmektedir. İlaç ve

eczacılık hizmetleri yürütülmekte; eczaneler, özel hastaneler, muayenehaneler, laboratuvarlar sağlık yönünden denetlenmektedir. Ayrıca yeşilkartlılara sağlık ocaklarında ve hastanelerde sağlık hizmeti verilmekte, Sağlık Bakanlığı'nca gönderilen ve yerel olarak temin edilen bazı ilaçlarla da yoksul vatandaşların tedavisine destek sağlanmaktadır.

Merkezdeki hastanelerde hemen her branştan yeterince uzman hekim mevcuttur. Sağlık ocaklarının çok azında pratisyen hekim olmamasına rağmen diğer personel oldukça yeterlidir. Hekimi olmayan sağlık ocaklarına da diğer sağlık ocaklarından geçici görevle veya yakın ocaklardan belirli günler için görevlendirme yapılmaktadır.



Sağlık Kuruluşlarının Sayısal Durumu :

Denizli merkez ve ilçeler bazında; Sağlık Müdürlüğü, SSK Hastanesi, Pamukkale Üniversitesi ile özel hastanelerde ve özel çalışan personelin durumu aşağıdaki gibidir:

Uzman Hekim 342, Pratisyen Hekim 442, Diş Hekimi 212, Eczacı 306, Hemşire 884, Ebe 1005, Sağlık Teknisyeni 623, Memur 202, Hizmetli 486, diğerleri 411, toplam olarak 4913 kişi çalışmaktadır.

İl merkezinde; 1 Devlet Hastanesi, 1 SSK Hastanesi, 1 Üniversite Hastanesi, 1 Üniversite Vakıf Hastanesi, 2 özel dal hastanesi mevcut olup, bu hastanelerin uzman personeli ve araç gereç imkanları yönünden Ege Bölgesi'nde İzmir'den sonra ikinci il durumdadır. Çevre illerden de Denizli'ye çok miktarda hasta müracaatı bulunmaktadır.

Sağlık Merkezleri Babadağ, Bekilli, Serinhisar ve Çal'da olup bunların içinde Çal Sağlık Merkezi Yataklı Tedavi Kurumu özelliğinde faaliyet göstermektedir.

İlde Denizli merkez, Acıpayam, Buldan ve Çivril ilçelerinde olmak üzere 4 Verem Savaş Dispanseri bulunmaktadır. İl, coğrafi alan ve nüfus olarak bu dispanser çalışma alanlarına göre belirlenmiştir. Verem hastalarının tedavileri; hekimler ve hasta takip memurları tarafından yerlerinde takip edilmekte, ayrıca poliklinik hizmeti verilerek röntgen ve laboratuvar imkanlarıyla çalışmaktadırlar.

İlde Sağlık Bakanlığı'na bağlı Halk Sağlığı Laboratuvarı ve Ana Çocuk Sağlığı Aile Planlaması merkezi de hizmet vermektedir.

ULAŞIM

Günümüzün vazgeçilmez bir ihtiyacı olan ulaşım, her sektörde yerini ve önemini kanıtlamıştır. Özellikle sanayi ve turizm sektörlerinde önemi bir kat daha artan ulaşımın; yetersiz olması durumunda kaybı herhalde ölçülemez. Gün geçtikçe araç sayısının artması bazı sorunları da beraberinde getirmektedir; Trafik sorunu...

Ülkemizde meydana gelen trafik kazalarının her geçen gün artması insanların biraz daha trafik kurallarına duyarlı olması gerektiğini ön plana çıkarmaktadır.

1997 yılı sonu itibariyle:

Trafiğe kayıtlı araç sayısı (Denizli Merkez)	90.300 Adet
Trafiğe kayıtlı araç sayısı (Denizli Merkez ve İlçeler)	142.693 Adet
Trafik kazalarının sayısı	3.053 Adet
Ölümlü Kaza	39 Adet
Maddi hasarlı kaza	2.108 Adet
Ölü Sayısı	61 Kişi
Yaralı Sayısı	1.763 Kişi

1997 yılı Denizli İl genelinde meydana gelen kazalarda toplam 400.870.000.000.-TL'lik maddi hasar olmuştur.

DENİZLİ'NİN BAZI İLLERE OLAN UZAKLIĞI

Afyon	223 Km	İstanbul	652 Km.
Ankara	480 Km	İzmir	246 Km.
Antalya	297 Km	Konya	415 Km.
Aydın	125 Km	Muğla	153 Km.

İL MERKEZİNİN İLÇELERE OLAN UZAKLIĞI

Acıpayam	58 Km.	Çameli	109 Km.
Akköy	22 Km.	Çardak	60 Km.
Beyağaç	104 Km.	Çivril	99 Km.
Babadağ	38 Km.	Güney	75 Km.
Baklan	59 Km.	Honaz	21 Km.
Bekilli	86 Km.	Kale	76 Km.
Bozkurt	49 Km.	Sarayköy	24 Km.
Buldan	47 Km.	Serinhisar	38 Km.
Çal	67 Km.	Tavas	44 Km.

DOĞAL YAPI

Ege Bölgesinde 28.30 ve 29.30 doğu boylamları ile 37.12 ve 38.12 kuzey enlemleri arasında yer alan Denizli ili, 11.868 km²'lik bir yüzölçüme sahiptir. İlde rakım kademeli olarak artarak Sarayköy ilçesinde 170 m., Şehir merkezinde 354 m., Çameli'de 1350 m. ye ulaşır. İl topraklarının yaklaşık %28-30'unu ovalar, %25'ini yaylalar ve platolar, %47'sini de dağlar kaplar. Honaz dağı (2571 m) yüksekliği ile ilin ve aynı zamanda Batı Anadolu'nun en yüksek dağıdır. Menteşe sıradağlarından Babadağ (2308 m) ve bunların doğuya doğru uzantıları olan Karcı ve Eşeler Dağı (2254 m), Akdağ (2449 m), yükseklikleriyle ve yaz ortasına kadar karlı görünümüleriyle tanınmalarına rağmen kış sporlarına uygun değildir.

Bulkaz Dağı (1990 m), Elmadağ (1805 m), Büyük Çökelez Dağı (1340 m), Beşparmak Dağı (1307 m) yükseklikleriyle ilin diğer dağlarını oluşturur. Honaz Dağı ile Karcı Dağı arasında Ege Bölgesini Akdeniz Bölgesine bağlayan Kazıkbeli geçidi (1250 m) yer alır.

Büyük Menderes ve Çürüksu Vadisi boyunca kademeler halinde alçalan Çardak, Çivril, Baklan, Kaklık, Böceli, Denizli(Çürüksu) ve Sarayköy(Büyük Menderes) Ovaları ile yayla görünümlü Acıpayam, Tavas, Eskere Ovaları, Karayayla, Çameli, Uzunpınar, Yoran, Şahman Süleymaniye, Kuyucak yaylası ilin düzlüklerini oluşturur. Vadi olarak ise verimli ovaların sıralandığı Büyük Menderes ve Çürüksu Vadileri, Akçay Vadisi, Gireniz ve Kelekçi Vadileri gösterilebilir. Ege Bölgesinin üç büyük nehrinden biri olan Büyük Menderes, Denizli'nin en büyük akarsusudur. Afyon ilinde Dinar'dan doğan ırmak, Akdağ ve Işıklı kaynaklarını alarak gittikçe çoğalan suyu ile Çivril, Çal, Baklan Ovalarını geçerek Güney ilçesi arazisine girer. Yolu üzerindeki daralan vadiler içinde Uşak'tan gelen Banaz Çayı ile birleştiği yerde Adıgüzel Barajı yer almaktadır. Çürüksu, Dalaman(Gireniz) ve Akçay Irmakları da ilin diğer akarsularıdır.

Denizli'nin en büyük gölü bir kısmı Denizli hudutları içinde kalan Acıgöl(Çardak Gölü)dür. Canlı yaşamayan göl suyundan sanayi tuzları (sodyum sülfat) üretilmektedir. Işıklı Baraj Gölü, Çaltı(Beyler)Gölü, Honaz Dağının doğu yüzünde Karagöl Buldan'da Süleymaniye ve Derbent Gölleri sayılabilecek diğer göllerdir.

Doğudan batıya uzanan bir fay hattı üzerinde bulunuşu Denizli'yi birinci derecede bir deprem bölgesi yaparken bu fay hattı boyunca fişkıran sıcak şifalı sularda aynı zamanda kaplıcalar diyarı yapar.. M.T.A. Enstitüsü Genel Müdürlüğünce bu bölgede başlatılan sondaj çalışmaları sırasında 1965'de ilk jeotermal buhar kaynağı bulunmuş, fay hattı boyunca bunu diğerleri takip etmiştir. Bugün Türkiye'de ilk defa burada jeotermal buhar enerjisi ile elektrik üretilmekte, ayrıca "sıkıştırılmış karbondioksit gazıyla" kurubuz fabrikası, seralar, ılıcalar bulunmaktadır.

Jeotermal enerjinin ancak %11'ini teşkil eden buhardan elektrik üretilmekte geriye kalan ve çıkış noktasında sıcaklığı 150 C bulan, yılda 35-40 bin ton civarında fuel oil'e eş değer kapasitedeki kullanılmayan %89'luk sıcak su ise Büyük Menderes Nehrine akıp gitmektedir.

DENİZLİ İLİ NÜFUSUNUN SOSYAL VE EKONOMİK NİTELİKLERİ

Denizli ve Çevre İllerin Nüfusu

Toplam ve Kent Merkezi Nüfusuna Göre Karşılaştırma

Denizli'deki Yıllara Göre Nüfus Artışı

1990 Nüfus Sayımına Göre Denizli Merkez ve İlçe Nüfusları

Denizli nüfusu, "1927 Genel Nüfus Sayımı" na göre 63 yıllık bir zaman periyodu içinde üçe katlanarak 750.882'ye ulaşmıştır. 1927-90 yılları arasında ortalama nüfus artış hızı %1.9 olarak ele alındığında bu oran, Dünya ortalaması %1.7 ve özellikle Avrupa ortalaması %0.3 rakamının çok üzerindedir. 1990 yılı Genel Nüfus Sayımı kesin sonuçlarına göre yıllık %2.4 olmuştur.

İdari birimler ölçütüne göre Denizli ili kentsel ve kırsal nüfusu bir bütün olarak değerlendirildiğinde 1927-90 yılları arasında bazı değişmeler olmakla, kentsel nüfusun sürekli arttığı, kırsal nüfus oranının azaldığı gözlenmiştir. Kentsel nüfusun toplam nüfus içindeki payı 1927 yılında %16.9 iken 1950 yılına kadar değişmeler göstererek %18'e yükselmiştir. 1950 yılında ise , kentsel nüfus oranı hızlı bir yükseliş göstermiştir. Kentsel nüfus oranı 1960'ta %25.1'e, 1970'te %27.6 ya, 1980'de %34.1 , 1990 yılında %45.0'e yükselmiştir.

Sanayi faaliyetleri ile nüfus arasındaki ilişkiyi ortaya koyan en önemli olgulardan biriside nüfus hareketleri, göçlerdir. Denizli'nin 1970'li yıllara kadar en önemli özelliği başka illere göç veren bir il olması idi. 1970'li yıllardan itibaren dış göç oranı artış hızı yavaşlamış , fakat 1985 yılından itibaren tekrar hızlanmaya başlamıştır. Denizli'nin başka illere verdiği göçlerden çok aldığı göç öneme sahiptir. İlimizin dış göç oranı %52.2, iç göç oranı %55.7'dir. Bu rakamlara görede ilimizin hızla gelişen sanayi faaliyetlerine koşut olarak göç alan bir il durumunda olduğu söylenebilir.

1928 yılındaki harf inkılabından buyana okuryazarlık oranı %82.81'e yükselmiş; Bu oran erkek nüfusta %90.77, kadın nüfusta %74.74 olarak belirlenmiştir.

Sayım yıllarına göre iktisaden faal olan nüfusun toplam nüfus içindeki oranı, 1955 yılından 1970 yılına kadar düşme eğilimi göstermiş olup 1970 yılından itibaren yaklaşık %66 düzeyine kadar yükselmiştir. İktisaden faal olan nüfusun azalmasında eğitime devam eden genç nüfusun artışının ve bunun yanında kitlenin tarım sektöründen sanayi sektörüne geçmesinin önemli olduğu tahmin edilmektedir. Sayım yılları itibariyle tarım sektöründeki iktisaden faal nüfusun , toplam iktisaden faal nüfus içindeki payı düşerken sanayi, hizmetler, inşaat ve ticaret sektöründeki iktisaden faal nüfusun toplam içindeki payı artmaktadır.

Denizli'de 1 merkez ilçe ve 18 ilçe olmak üzere toplam 19 ilçe, 451 köy mevcuttur. Nüfusu 2000'in altında 389 köy, 2000'in üzerinde ise 62 belediye köy, kasaba ve ilçe vardır.

Denizli nüfusu 21 Ekim 1990'da yapılan 13. genel nüfus sayımına göre 750.882, kent merkezi nüfusu 204.118 dir. Bu sonuçlara göre Denizli 80 il içinde toplam nüfus itibariyle 25. , kent merkezi nüfusu itibariyle de 21. sıradadır. Denizli'nin nüfus artışını komşu illerle karşılaştırdığımızda 35 yıllık nüfus artışı aşağıdaki gibidir.

İL	1955	1990
----	------	------

AFYON	406.166	739.223
AYDIN	414.564	824.816
BURDUR	157.183	254.899
DENİZLİ	368.294	750.882
MANİSA	562.155	1.154.418
MUĞLA	267.579	562.809
UŞAK	165.374	290.283

KAYNAK: Denizli İl Nüfus Müdürlüğü Kayıtları

Görüldüğü gibi 35 yıllık nüfus artışı ilimize komşu diğer illerden daha fazladır. Bunda en büyük etken ilimizdeki hızlı sanayileşmedir. 1955 yılında komşumuz Afyon ' un toplam nüfusu Denizli ilinin nüfusundan 37.872 kişi fazla iken 1990 yılında Denizli'nin toplam nüfusu Afyon' un toplam nüfusundan 11.659 kişi fazladır.

Toplam ve Kent Merkezi Nüfusuna Göre Karşılaştırma

Toplam Nüfus Sıralaması (TÜRKİYE)		Kent Merkezi Nüfusu Sıralaması (TÜRKİYE)	
AFYON	26	AFYON	39
AYDIN	22	AYDIN	34
BURDUR	64	BURDUR	52
DENİZLİ	25	DENİZLİ	21
MANİSA	9	MANİSA	25
MUĞLA	36	MUĞLA	65
UŞAK	58	UŞAK	35

Denizli ilinin kendine özgü sosyo-ekonomik yapısı ve hızla gelişen bir il olmasındaki etkilere biride şehrin coğrafi yerleşim olarak çevresinde birçok beldenin olması , merkez ilçe hudutlarını genişletmiş buda nüfus yoğunluğunu etkilemiştir. İlimizdeki nüfus artışı 1980'li yıllardan itibaren daha fazladır.

Şöyle ki,

1955-60 Yılları arası	57.155 kişi
1960-65 Yılları arası	37.920 kişi
1965-70 Yılları arası	47.791 kişi
1970-75 Yılları arası	49.756 kişi
1975-80 Yılları arası	42.422 kişi
1980-85 Yılları arası	64.140 kişi
1985-90 Yılları arası	83.404 kişi

1980'lerden sonraki artışın nedeni de ilimizdeki sanayileşme ve fabrikaların kurulmaya başlamasıdır.

Yukarıda verdiğimiz tüm rakamları ve diğer illerle karşılaştırmaları, ilimizdeki hızlı sanayileşmeyi anlatmak için verdik .1990 Yılından sonraki 7 yıllık sürede Denizli şehir merkezi nüfusunun 204.118 den 400.000'e, il toplam nüfusunun da 1.100.000 e yükseldiği tahmin edilmektedir. Görülüyor ki Denizli nüfusunda 1990 yılına göre adeta bir patlama olmuştur. Bu artışın ana nedeni doğumdan ziyade göç olarak ortaya çıkmaktadır.

1990 Nüfus Sayımına Göre Denizli Merkez ve İlçe Nüfusları

MERKEZ İLÇE	271.346
ACIPAYAM	69.446
AKKÖY	16.235
BABADAĞ	9.513
BAKLAN	14.586
BEKİLLİ	12.637
BEYAĞAÇ	7.626
BOZKURT	10.331
BULDAN	25.554
ÇAL	39.260
ÇAMELİ	20.379
ÇARDAK	11.818
ÇIVRİL	61.441
GÜNEY	15.799
HONAZ	24.254
KALE	19.089
SARAYKÖY	32.890
SERİNHİSAR	23.650
TAVAS	65.136
TOPLAM	750.882

EKONOMİK AÇIDAN TARİHİ GELİŞİM

Denizli'de dokumacılık ilk olarak Romalılar devrinde görülmüş, Selçuklular ve Osmanlılar döneminde en ihtişamlı devrini yaşamıştır.

1071'de Anadolu'ya giren Selçuklular, 1100 yıllarında Denizli'ye yerleşmiş olarak görüyoruz. Selçuklularla birlikte sanayide çeşitlenme başlamıştır. Aynı yıllarda Ahi Kaysar, Denizli-Yeşilyuva'ya yerleşerek deri sanayiini kurmuştur. Kısa bir süre sonra Ahi Evran, dericiliği Denizli'ye taşımış, daha sonra bu işi Ahi Sinan'a bırakmıştır. Ahilik terbiye ve eğitimi, Denizli'de birçok iş kolunun gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Bugün halen Türkiye kösele ihtiyacının % 80'i Denizli'den karşılanmaktadır. 1970'li yıllardan sonra ayakkabı sanayiinin Türkiye'de yaygınlaşmasına kadar Beykoz Sümerbank Fabrikası'nın tek rakibi Yeşilyuva Kasabasıydı. Yörede tüm evlerde ayakkabı üretimi bugün de sürmektedir.

Denizli Merkez : Demircilik, bakırcılık, şekercilik, unculuk, değirmencilik iş kolları oldukça gelişmiş, ahilik sistemi sayesinde sağlam karakterli, dürüst, ilkeli, çıraklık aşamasından geçerek iş hayatına başlayan esnaf kitlesi doğmuştur. 19. yüzyılın sonlarında (1868) İzmir-Denizli ve (1890) Denizli-Afyon-İstanbul tren yollarının yapılması ticareti hızlandırmış, aynı yıllarda ilk özel banka olan " Denizli İktisat Bankası" kurulmuştur.

Kale İlçesi : Yüzyıllar boyu çelik-metal inşaat malzeme ve teçhizatı üretilmiştir.

Yatağan Kasabası : İmparatorluğun süngü, kama, bıçak vb. çelik malzeme gereksinimini karşılanmıştır. Bu alanda halen üretim yapılmaktadır.

Serinhisar Kasabası : Yörede, Selçuklularla beraber halat, urgan, sicim üretimi başlamıştır. Halen yeni teknolojiyle polietilen halat ve urgan üretimi yapılmaktadır.

Çal-Bekilli : Bu yörede yetişen üzümlerin oldukça nitelikli olması nedeniyle geçmişte pekmez ve ağdacılık, günümüzde de şarapçılık gelişmiştir.

Güney : Halıcılık yapılmaktadır.

Dokumacılık, İl nüfusunun % 40'ına yıllarca istihdam yaratarak, Denizli'nin sanayi kenti olmasını sağlamış, diğer iş kollarının gelişmesinde de büyük rol oynamıştır.

Denizli'de tekstilin başlangıcından bugüne Buldan'da, havlu, sofra örtüleri, tülbent, ipekli işler, nakış ve çeyizlik ürünler dokunmuştur. Bunun yanı sıra Tavas-Kızılcabölük'de iç çamaşırlık ve gömleklik bez üretimi yapılır. Tavas-Nikfer'de pamuklu elbiselik kumaş; Babadağ'da çarşaf, kaput bezi vb. tekstil ürünleri üretimi yapılmaktadır.

1- Cumhuriyete kadar (1923) : 1900-1923 yılları arasında İmparatorluk savaşta bulunuyordu. Denizli bu süreçte her zamankinden daha fazla üretmiş ve satmıştır. Kurtuluş savaşı sırasında da yerel bir ordu kurulmuş ve Yunan Ordusu Denizli'ye sokulmamıştır. Denizli, Milli Mücadele'de de önemli bir rol oynamıştır. Bu da Denizli'nin her konuda kendi kendine yetebilen bir il oluşuna güzel bir örnek teşkil etmektedir.

Milli Mücadelenin başarıyla tamamlanmasının ardından, Cumhuriyet kurulurken Türkiye'de sanayi adına sadece birkaç un fabrikası vardı. Bu fabrikalardan 10 tanesi, 13.000 nüfuslu

Denizli'de bulunuyordu. O dönemde İlimizde 17 tane de tahin değirmeni yer alıyordu.

2- 1923-1950 arası : 1924 İzmir İktisat Kongresinde Ulu Önder Atatürk'ün işareti üzerine Türkiye'nin ilk anonim şirket olan "Şemsi Terakki Debağat" kurulmuş, birlikte çalışmanın ilk örneği Denizli'de verilmiştir. Denizli 1950'li yıllara kadar mevcutlarını korumuş, o günlerin olanakları dahilinde fazla büyümemiştir.

Ancak yine de o dönemde bankacılık Denizli'de yerleşmeye başlamıştır. Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğü kurulmuş, bu bankanın ilk şubesi de 1938'de Denizli'de açılmıştır. Bunun kesinlikle bir tesadüf olmadığı önemli gerçektir. 1940'lı yılların sonunda 20.000 nüfuslu Denizli'de Sümerbank iplik ve bez fabrikası kurulmuştur.

3- 1950-1970 arası : Bu dönemde Denizli'de oluşmuş sermaye ve insan gücünün, demokrasinin erdemiyle hareketlendiği görülüyor. 1955'lerde İlimiz karayoluyla önce İzmir'e bağlanmış, 1958'lerde elektriğin bol miktarda gelmesiyle enerji kullanımının öğrenilmesi küçük sanayiye kıpırdatmaya başlamıştır. Hastanesini, Lisesini, Hükümet Konağını kendi olanaklarıyla yapan Denizli, 1960'lı yılların başında yine kendi gücüyle 1. ve 2. Sanayi Sitelerini tamamlayarak, büyük sanayi alt yapısını hazırlamıştır. Bu dönemde artık karayoluyla İstanbul'a ve tüm Anadolu'ya ulaşılabilirdi. 1960'lı yılların sonunda İlde, tuğla-kiremit fabrikaları ile Kaleli demirci ustaları tarafından haddehaneler kurulmaya başladı. Bu yıllarda İl nüfusu 70.000'dir.

4- 1970-1980 arası : 1970'li yıllarda birikmeye başlayan sermaye ile dönemin düşünen ve üreten insan gücü sayesinde 70'in üzerinde anonim şirket kurulmuş, bu şirketlerin % 60'ı çok kısa sürede temel atmış, birçoğu büyük bir özveri ile faaliyete geçirilmiştir. Bu süreçte her şeyin hazır olduğu zannedilirken organize sanayiinin eksikliği hissedilmeye başlanmıştır. Enerji sıkıntısı, iş kaybı, tesislerin dağınık bulunmasından doğan dayanışma eksikliği, alt yapı masraflarının çokluğu, bazı yatırımlardan vazgeçilmesine neden olmuş, dört bir yana dağılmış bazı firmalar zorlanarak yok olmuştur.

Denizli, tekstil sektörünün yanı sıra 40'a yakın haddehanenin ürettiği yassı demir mamulleri sayesinde bu konuda Türkiye'de merkez olmuştur. Bunun yanı sıra elektrik kablosu, paslanmaz çelikten ev eşyaları, ambalaj, yem, cam, cıvata, kimya, oto ampulü ve benzeri konularda söz sahibi olmaya başlamış, 1980 sonlarında 200.000 nüfuslu bir merkez haline gelmiştir.

5- 1980 sonrasında günümüze uzanan dönem : 1980 başlarından itibaren ülke içindeki karışıklıkların giderilmesi, ihracatın öğrenilmesi ve Organize Sanayi Sitesinin hızla inşaa edilmesi, Denizli'deki orta ölçekli firmaları tahrik etmiş, bugün 300'ün üstünde bulunan büyük ölçekli fabrikanın kuruluşunu hızlandırmıştır. Halen 100'ün üstünde tesis inşaat halindedir. Denizli'nin hızının kesilmemesi için acilen Denizli-İzmir karayolunun çift şeritli hale getirilmesi, sivil hava alanının bir an önce yapılması, Sarayköy-Denizli-Çardak arasının planlanması gerekmektedir. İl nüfusu bu dönemde 350.000'dir.

6- 2000'li yıllarda Denizli : 2000'li yılların başında 600.000, 2010 yılında 1.000.000 nüfusa sahip olması beklenen Denizli, tarımı, turizmi, sanayisi ve hizmet sektörüyle Türkiye'de varlığını hissettirecektir.

Denizli Organize Sanayi Bölgesi bugünkü durumu ile birçok tesise ev sahipliği yapmaktadır. Bu alanda halen 70'e yakın sanayi tesisi faaliyetlerini sürdürmekte olup tüm tesisler tamamlandığında sayı 140'a ulaşacaktır.

Havlu-bornoz üretiminde Denizli önemli bir yere gelmiştir. Denizli ihracatının % 70'e yakını tekstil ve konfeksiyon mamullerine aittir. Tekstil ve konfeksiyon ihracatı alanında Denizli, ülkenin yıllık ihracatının % 35'e yakınına karşılık duruma gelmiştir. Bu mamuller içinde en büyük pay havlu-bornoz aittir.

Denizli, Türkiye'de her gün yaşanan genel sıkıntılar içinde büyük başarı sağlamış bir kentimizdir. Gerçekleştirilen, başarılan işler büyüktür. Ancak yeterli değildir. Alt yapı yatırımlarında yetersiz kalınmıştır. Yüksek teknolojili, rekabet gücü yüksek, çevreye saygılı sanayileşme ve kalkınma sürecinin devam edebilmesi, girişimcilerimizin gayretleriyle gerçekleşecektir. Bunun yanı sıra kamunun altyapı yatırımlarını süratle tamamlaması gerekmektedir.

Tekstil Sanayii

Denizli'nin tekstil alanında gerçekleştirdiği büyük sanayileşme atılımlarında, kullandığı kaynaklar; kredi ve diğer yatırım teşvikleri olmaktan çok, kazançların rasyonel bir şekilde değerlendirilmesi ile elde edilen **"öz be öz kendi finansal kaynaklarıdır"**.

Ege Bölgesi'nde İzmir ve Manisa'nın ekonomik yığılma avantajına karşın Denizli'nin bir sanayi merkezi olarak gelişmesi şaşırtıcı bir olgudur; Devlet Planlama Teşkilatınca, bu gelişme olağandışı olarak değerlendirilmekte ve ülkenin geri kalmış yörelerinin gelişiminde model olarak önerilmektedir.

Denizli ve yakın çevresinin coğrafi konumu, Denizli'yi yörenin çekim merkezi haline dönüştürmüş, bölgede ticari etkinlikleri de, geliştirmiştir. Dokumacılık üzerine gelişen ticari etkinliklerin sonucunda elde edilen birikimler, Devlet teşvikleriyle desteklenmiş ve günümüzdeki Denizli sanayiinin temeli atılmıştır. Aşağıda, Denizli ilindeki sanayii sektörleri ana başlıklar altında verilmiştir.

Denizli Sanayiinin ve Uluslararası Ticaretinin Önderi Tekstil

Tekstil sanayii, yüksek istihdam hacmi ve aynı zamanda yarattığı katma değer büyüklüğü bakımından Denizli'nin önde gelen sanayii sektörü durumundadır.

1950'li yıllarda, Denizli yöresinde ev ve atölye tipi küçük sanayii şeklinde ham bez üretimi yapılmakta idi. Ancak özel girişimcilik ve modern sanayi tesislerinin kurulması bağlamında, Denizli'de ortaya çıkan ilk tekstil tesisleri çırçır fabrikalarıdır. Daha sonra Denizli'de büyük tesisler olarak iplik fabrikalarının kurulması Denizli ve çevresinde çok yaygın olan, ev ve atölye tipindeki ham bez dokuyan küçük sanayiinin iplik ihtiyacının karşılaması yönünde oluşmuştur.

Teknolojik bakımdan zamanla gelişme gösteren dokuma sanayii sektöründe iptidai dokuma tezgahlarının yerine modern tezgahların almasıyla beraber, ev ve atölye tipi üretimden fabrika türü üretime geçilmiş, böylece dokuma sanayiinde tesis sayısı hızla artmıştır.

Günümüzde, özellikle son yıllarda konfeksiyon ihracatının devletçe teşvik edilmesiyle birlikte, Denizli dokuma sanayii konfeksiyon üretimine de yönelmiş, bir taraftan yalnızca konfeksiyon üretimi yeni fabrikalar kurulurken bunların peşisıra iplik ve dokuma fabrikaları da yenileme yatırımlarına hız vermişlerdir.

Çırçır Sanayii

Çırçır sanayii, dokuma sektörünün birinci aşamasını meydana getiren temel bir sanayi koludur. Denizli'de motor gücüyle çalışan ilk büyük çırçır fabrikası 1950 yılında bir kooperatif işletmesi olarak kurulmuştur. Sonraki yıllarda (1962 ve 1968'de) özel sektör eliyle 2 çırçır fabrikası daha faaliyete geçmiştir.

1970'li yıllardan itibaren Denizli'de dokuma ve iplik sanayiinin gelişmesine paralel olarak 1974 ve 1977 yıllarında da iki çırçır fabrikası kurulmuş, 1985 tarihinde bir tesis daha işletmeye

açılmıştır. Bu tesislerin yıllık kapasitesi 150 000 tonun üzerindedir.



İplik Sanayii

Balyalanmış prese pamuğun fabrikaya girişi ile başlayıp burada pamuk elyafının harmanlanması, açılıp temizlenmesi, taranması, bükülerek ipliğe dönüştürülmesi gibi safhaları içerir. Denizli'de iplik üretimi dokuma ve terbiye işlemlerinin bir arada yapıldığı entegre fabrikalarda gerçekleştirildiği gibi, ayrı tesislerde de yapılabilmektedir.

Denizli'de 1940'lı yıllarda kurulan Sümerbank İplik Fabrikasından sonra, 1949 yılında Sümerbank İzmir Basma Sanayi Müessesesine bağlı, Denizli bez fabrikasının temeli atılmış, 1953'te iplik üretmeye başlamıştır. Fabrika 1960'tan itibaren ham bez üretimini de gerçekleştirerek entegre bir tesis haline gelmiştir.

Denizli'de özel sektör tarafından işletmeye açılan ilk iplik tesisi Göveçlik iplik fabrikasıdır. Yurt dışında çalışan işçilerin katkılarıyla bir işçi şirketi olarak 1975 yılında da üretime başlamıştır. 1986-1987 ve 1991 yılında da özel sektöre ait ileri teknoloji kullanan, yüksek kapasiteli, modern iplik fabrikaları kurulmuştur. Bu tesisler, Denizli tekstil sanayiinin dokuma öncesine ait önemli bir bölümünü oluştururlar.

Dokuma Sanayii

Denizli, öteden beri ülkenin dokumacılık merkezlerinden biri olarak tarihteki yerini almıştır. Günümüzde Buldan, Babadağ, Kızılcabölük ve Denizli başta olmak üzere, küçük ve orta işletmelerden büyük sanayii kuruluşlarına kadar çok sayıda işletme faaliyet göstermektedir.

Denizli ve çevresinde dokumacılık 1950'lere kadar geleneksel bir el sanatı şeklinde sürmüştür. 2. Dünya Savaşı'ndan sonra 1970'li yıllara kadar dokuma sanayiinde önemli bir değişim süreci yaşanmıştır. Fabrikasyon ham bez üretimine 1953 yılında kurulan Sümerbank bez fabrikası ile geçilmiş, bu tesisin açılması yörede dokuma sanayiinin canlanmasında etkili olmuştur.

1950-1970 yılları arasında sanayiinin kurulması için gerekli olan sermaye ve teknoloji birikiminin sağlanması gibi ön koşulların gerçekleştirilmesinden sonra 1970'lerden itibaren devlet teşviklerinin de katkısıyla dokuma sanayiinde belli bir sıçrama meydana gelmiştir. 1970-1980 arasında ve daha sonraki yıllarda çok sayıda dokuma tesisi kurulmuştur. Ancak bu tesisler son yıllarda konfeksiyon ihracına da yönelmişler, büyüyerek üretim kapasitelerini ve çeşitlerini artırmışlardır.

Denizli sanayiinde gelişmiş bulunan dokuma sektöründe ham pamuğun fabrikaya girişi ile başlayan ve çeşitli türevlerde nihai ürün olarak piyasaya sürülmesine kadar devam eden değişik üretim kademeleri bulunmaktadır.

Denizli'de bulunan dokuma tesisleri genellikle pazarda özel bir talebi bulunan havlu ve çarşaflık ile ham bez dokuyan orta ölçekli tesislerdir. Bu tesislerin bir bölümü başka firmalara üretim yaparken, çözüğü, haşıl, kasarlama gibi dokuma öncesi işlemler ayrı tesislerde de

yapılabilmektedir. Bunun yanında örgütlü sektörün de entegre dokuma sanayii tesisleri de bulunmaktadır.

Konfeksiyon Sanayii

Dokuma, giyim eşyası ve deri sanayii sektörünün bir diğer alt kolu olan konfeksiyon sanayii, yörede gelişmiş bir dokuma sanayiinin varlığı, az yatırım gerektirmesi ve özellikle de ihracat olanakları nedeniyle son yıllarda büyük bir gelişme göstermiştir.

Denizli'de sadece konfeksiyon üretimi yapan 50'nin üzerinde sanayii kuruluşu ile çok sayıda orta ve küçük boyutlu işletme bulunmakta; bu tesisler dokuma, giyim eşyası ve deri sanayii sektöründeki tüm tesislerin %36'sını meydana getirmektedirler.

Denizli'de gerek yöreye ve gerekse Türkiye'nin diğer bölgelerine; ham bez, havlu ve bornoz kumaşı dokuyan tesisler, son yıllarda artan dış talep doğrultusunda, kendi bünyelerinde ek konfeksiyon birimleri oluşturarak hazır giyime yönelik üretim yapmaktadırlar.

Boya, Apre, Baskı ve Tekstil Terbiye Sanayii

Dokunmuş ya da örülmüş ham kumaş, gerek görünümünü ve gerekse kullanımını geliştirmek amacıyla; boya, apre, desen baskısı ve terbiye gibi işlemlerden geçirilmektedir. Bu işlem, kasarlama, merserize, boyama, apre ve baskı işlemlerinden biri ya da hepsini içerebilir.

Denizli'de kaliteli boyama işlemine olan taleple birlikte, ilk atölyeler 1960'lı yıllarda kurulmuş, ilk boya fabrikası da 1965 yılında açılmıştır. Bölgedeki tekstil sektörünün gelişmesine paralel olarak bu yöndeki yatırımlar da artmış, önemli bir kısmı tekstil fabrikalarının bünyelerinde olmak üzere, günümüzde 20'ye yakın modern sanayi kuruluşuna ulaşmıştır.



Pamuk elyafından konfeksiyona varan üretim sürecinin başlangıcı olan iplik üretimi ve boyama tesisleri

KÜLTÜR VE TURİZM

Günümüzde izlenen yoğun iletişim, global olarak dünyada kültürel yakınlaşmayı artırıp geliştirdiği gibi, tüm ülke turistlerince belirgin hizmet standartlarının ön koşullu benimsenmesinde etken olmaktadır. Sözünu etmeye çalıştığımız yeni alternatif (Soft) turizm modeline aslında yeni bir turizm modeline aslında yeni bir turizm duyarlılığı ve akımı olarak görmek gerekmektedir.

Özellikle, turizmde de toplam kalite yönetimi kavramı ön plana çıkmaktadır. Küreselleşme, bu olgulara ivme kazandırırken, yeni bir global turist profilinin yaratılmasında etken olmaktadır.

Turizm ürününü nitelerken onu bir bütün olarak ele almak ve çevre-fiyat- animasyon kavramları içeriğinde değerlendirmek gerekmektedir.

Ülkemiz ve ilimiz turizminde bazı standart altı yaklaşımların yer ettiğine şahit oluyoruz. Araştırdığımızda da buna genellikle yetersiz fiziksel ve sosyo-kültürel altyapının neden olduğu yargısına varıyoruz. Bunun yanında kitle turizmini teşvik için damping fiyatlarla ülkemize ne pahasına olursa olsun getirilen düşük gelir grubu yabancı turistlerin, çoğu zaman sunulan hizmetin kalitesi pek umurlarında olmamaktadır. Bu durum, zamanla otelin ya da hizmeti sunan tesisin hizmet anlayışını olumsuz etkilemektedir.

Zira gerek personelin eğitiminin aksamasına gerekse organize eden kuruluşun ilgisizliğine ve denetim eksikliğine neden olmaktadır. İstenmese de böyle bir zihniyetin yerleşmesi, ülkemiz turizminin her geçen gün daha çok yozlaşması ve çağdışı kalması demektir.

Bütün bu sayılanlar artık turizmimize daha ciddi olarak yönelmemizi zorunlu hale getirmektedir.

Bu turist akımından gelişmekte olan ülkelerin bütünüyle kazançlı çıkıp çıkmadıkları konusunda bazı tereddütler doğmaya başlamıştır. Bunlar arasında turizmin yerel kültürleri olumsuz olarak etkilemesi, moral değerleri bozması , çevre kirliliğine yol açması ve enflasyonu körüklemesi başlıca eleştiri kaynağı olan konulardır.

Bu bakımdan ekonomik yararlar yanında kültürel ve sosyal alandaki olumsuz etkilerin de dikkate alınması gerekmektedir.

ÜLKEMİZDE TURİZM KÜLTÜRÜ

Dünyada önemli bir dinamizm ve ivme kazanan bilgi çağı, toplumda yeni değerler ve yeni normlar yaratılmasında etken olmaktadır. Temel toplumsal ihtiyaçlarını karşılamış olan gelişmiş ülke toplumları daha çok stil, estetik atmosfer gibi veciz bir yaşam biçimine yönelmektedir.

Ancak bu olgu, ülkemizin genel eğitim ve kültür yapısıyla çelişkili bir durum arz etmektedir. Belli bir düzen ve organizasyon armonisi yerine, her geçen gün sistem ve çevrede karmaşa artmaktadır.

Özellikle imar ve yapılaşma karmaşası, iletişim karmaşası, bilgi ve enformasyon düzensizliği görülmektedir. Böyle bir entropik bir ortamda nasıl ve ne düzeyde etkin bir turizm ve yapısal çevre oluşturulması ; amaç ve hedeflerinin uluslararası standartlara göre tespit edilmesi ve bu hedeflere yönelik uygulamalardan başarılı sonuç alabilmek imkanı bulunabilecektir.

Öte yandan , turizm sektörümüzün gelişimine paralel olarak tek küresel ürünümüz turizmin kentsel ve kırsal yörelerdeki pazarlama etkinliğinde sorunlarla karşılaşacağı bilinmektedir. Zira gelir ve kültür düzeyi yükselmekte olan batılı ülke vatandaşları , bilgi çağında iletişim patlamasına paralel olarak gittikleri ülkelerde çok daha fazla sanatsal, kültürel ifadelere ağırlık veren bir çevre estetiğini aramaktadırlar. Bu anlamda ilgili universal standartları ülkemizde de bulmak zorundadırlar.

Ülkemizde nüfus artışı yoğundur. Yeni nüfus ve çevresel aktivitelerdeki artışa paralellik göstermektedir. Kentsel yaşamımızda yapısal çevreye olan talep artışı küresel bir olgu olarak izlenen bölgesel gözlem ve turizm gelişimine bağımlı olarak artacaktır.

TURİZMDE KALİTE VE KÜLTÜR BİLEŞENİ

Ülkemizin 20 yıllık bir deneyimden sonra turizmimizin niteliği konusunda yeniden bir değerlendirme yapılması ve turizm endüstrimizin gerçek anlamda ülke ekonomisine yansıyan yanı ve maliyetlerinin analizi aşamasına gelinmiştir.

Ülkemizde turizm çekiciliği olan yörelerin büyük bir bölümü deniz kıyısı yerleşmeleri olmakla beraber, yayla, göl v.b. doğal kaynaklar ile öteki ekolojik ve kültürel kaynaklarımızda önemli bir turizm potansiyeli yaratmaktadır. Bu doğal yapı içerisinde, yeni turizm seçeneklerinin oluşturulabilmesi, bu potansiyelin belirgin yönlendirme ve teşviklerle turizm yatırımlarına dönüştürülmesiyle mümkün olabilecektir. Yatırım aşamasında bir dizi yönetsel ve yasal önlemlerin alınması; geciktğinde ise, bütün bu çevresel ve ekolojik unsurların yitirilmesi kaçınılmaz olacaktır.

Turizmin ve kültürel kaynakların geleceğe dönük projeksiyonlarında yeni toplumsal eğilimler, küresel standart ve normlar ile ara özelliklerini etkileyen turist güduları dikkate alınmalıdır. Bu yeni yönelimler, turiste yalnızca azami tatminkarlığı ya da daha güncel bir ifadeyle memnuniyeti sağlamak yanında turizm daha güncel bir ifadeyle memnuniyeti sağlamak yanında turizm kaynakları kalitesinin idamesi sürdürülebilirliğini ve hatta geleceğe dönük olarak iyileştirilmesini de güvence altına almak zorunludur.

KÜTÜPHANE FAALİYETLERİ

Hızla gelişen bilgi çağına karşılık kendini devamlı yenileyen Halk Kütüphaneleri kaynak sayısını her geçen gün arttırarak, bilimsel ve güncel yayınların bulundurulmasına özen göstermektedir.

İlimiz ve bağlı kütüphanelerin 1997 yılı istatistiki bilgilerine göre kitap, okuyucu ve süreli yayın adetleri aşağıda belirtilmiştir.

Kütüphane Adı	Kitap Sayısı	Okuyucu Sayısı
Denizli	37.028	319.780
Acıpayam	13.048	81.080
Baklan	6.390	24.040
Bekilli	2.475	47.268
Bozkurt	1.111	4.458
Buldan	21.114	45.923

Çal	10.071	62.426
Çivril	18.489	32.656
Güney	10.068	33.742
Honaz	4.721	13.369
Konak (Tavas)	4.716	20.086
Sarayköy	13.354	23.459
Serinhisar	7.188	14.534
Tavas	9.373	65.171
Uçancıbaşı (Semt)	5.049	22.264
Yatağan	7.138	15.537
Yenicekent	1.529	7.986
Yeşilyuva	11.685	17.500
TOPLAM	184.547	851.279

KAYNAKÇA

- 1-KAPTAN Şükrü Tekin. Denizli 'nin Halk Kültürü Ürünleri . 2. Cilt 1. Basım Denizli Mayıs 1989
- 2-ÖZKAN Ahmet Fuat .İlimiz Denizli . 6. Baskı Denizli 1996
- 3-TOKER Tarhan Denizli İli Kültür Hayatı . Denizli